

Foto: Jan Heubý

9 770011 232004 12

Cena 40 Kč

12

2013
ročník 65

čtenář

M Ě S Í Č N Í K P R O K N I H O V N Y

423 TĚMA: Co se půjčovalo ve veřejných knihovnách v roce 2012? Vít Richter

426 AUTOMAT KNIHOVNA s Ing. Janem Kaňkou „Nenuťte uživatele přemýšlet“ Lenka Šimková

429 Vyhledávání nové generace Marek Čejka

434 Knihy vázané srdcem Heleny Klinderové v loketské knihovně Vladimíra Švorcová

434 KNIHOVNÁM V MALÝCH OBCÍCH Těžký život komisaře Tomáš Štefek

436 JAK NA TO Piktogramy, trojpismena a on-line mapky v turnovské knihovně Hanuš Karpíšek

442 RETRO OKÉNKO ČTENÁŘE

443 Pohled na 23. ročník celostátního akvizičního semináře Denisa Szaffnerová

446 Z TAJEMSTVÍ KNIHOVNY NÁRODNÍHO MUZEA Nakladatelské archivy Pavel Muchka

447 ZE ČTENÁŘOVA DENÍKU... Zážitek ze studené války Jaroslav Kvapil

449 ZE ZAHRANIČÍ Český knihovník v zemi asijského tygra Karel Sosna

452 Z KNIHOVEN

454 LITERÁRNÍ VÝROČÍ na leden

456 SYLVA ŠIMSOVÁ ODPOVÍDÁ Z ANGLIE

457 ZE SVĚTA

458 NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ LITERATURY NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR

I–IV REJSTRÍK 2013

1 Týden knihoven v Jilovém u Prahy (str. 453)

2 Knihy vázané srdcem (str. 434)

3 Městská knihovna v Moravském Krumlově (str. 452)

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace Středočeského kraje, ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
ISSN 0011-2321 (Print) ISSN 1805-4064 (Online)

Šéfredaktorka: Mgr. Lenka Šimková

Redaktorka: Olga Vašková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Sídlo redakce (příjem inzerce a objednávky na předplatné):

Středočeská vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace, Gen. Klapálka 1641, 272 01 Kladno
Tel.: 312 813 154 (Lenka Šimková)
Tel.: 312 813 138 (Olga Vašková)
e-mail: ctenar@svkkl.cz; ctenar.vaskova@svkkl.cz;
redakcectenare@centrum.cz

Redakční rada:

Ing. Jiří Mika (předseda), PhDr. Ladislav Kurka,
Mgr. Petra Miturová, PhDr. Vít Richter,
Mgr. Renáta Salátová, Jiřina Soukupová,
PhDr. Vladimíra Švorcová

Tisk: T. A. Print, s. r. o., Opatovická 18, 110 00 Praha 1

Distribuce:

Rozesílání časopisu zajišťuje A.L.L. production, spol. s r. o., F. V. Veselého 2635/15, 193 00 Praha 9 – Horní Počernice, tel.: 234 092 811 (Petra Vojtová), e-mail: petra.vojtova@predplatne.cz

Rozšiřují též společnosti holdingu PNS a. s.

– drobný prodej; MONITOR CZ, s. r. o.; SUWECO CZ s. r. o.; B. Weleminová – PERIODIKA.

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím poštovní přepravy Praha čj. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994
Podávání novinových zásilek bylo povoleno Českou poštou s. p. OZSeč Ústí nad Labem dne 21. 1. 1998. j. zn. P-327/98
Cena jednoho čísla 40 Kč, roční předplatné 460 Kč (dvojčíslo 60 Kč)

Předplatné pro Slovensko: Heršlová Dana, L. K. Permanent spol. s r. o., pošt. schránka 4, 834 14 Bratislava 34, tel.: 00421-02 49 111 203, fax: 00421-02 49 111 209, e-mail: herslova@lkpermanent.sk
Cena jednoho čísla 1,992 €, roční předplatné 22,572 € (dvojčíslo 2,656 €)

Časopis vychází s podporou dotace z programu MK ČR
Knihovna 21. století. Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 6. 12. 2013.
Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

- TOPIC: Public library loans in 2012 *Vít Richter* |423
- AUTOMATIC LIBRARY with Jan Kaňka: "Don't make the users think..." *Lenka Šimková* |426
- Seeking new generations *Marek Čejka* |429
- Heartfelt bookbinding by Helena Klinderová at the Loket Library *Vladimíra Švorcová* |434
- LIBRARIES IN SMALL MUNICIPALITIES: The difficult life of an inspector *Tomáš Štefek* |434
- HOWTO: Pictograms, trigrams and online maps at the Turnov Library *Hanuš Karpíšek* |436
- RETRO SLOT |442
- A look at the 23rd annual nationwide acquisition seminar *Denisa Szaffnerová* |443
- MYSTERIES OF THE NATIONAL MUSEUM LIBRARY: Publishers' archives *Pavel Muchka* |446
- READER'S DIARY... Cold War experience *Jaroslav Kvapil* |447
- FROM ABROAD: A Czech librarian in the land of the Asian tiger *Karel Sosna* |449
- FROM THE LIBRARIES |452
- Regular features
- INDEX 2013 I–IV

AUS DEM INHALT

- THEMA: Was hat man im Jahr 2012 in öffentlichen Bibliotheken geliehen? *Vít Richter* |423
- AUTOMAT BIBLIOTHEK mit Ing. Jan Kaňka: „Zwingen Sie die Benutzer nicht nachdenken...“ *Lenka Šimková* |426
- Eine Neu-Generation Suche *Marek Čejka* |429
- Bücher, die von Helena Klinderová mit dem ganzen Herz in Loket Bibliothek gebunden sind *Vladimíra Švorcová* |434
- FÜR DIE BIBLIOTHEKEN IN KLEINEN DÖRFEN: Das schwere Leben des Kommissars *Tomáš Štefek* |434
- WIE DARAUFG: Piktogramme, dreifach-Buchstaben und online Landkarten in Turnov Bibliothek *Hanuš Karpíšek* |436
- RETRO RUBRIK |442
- Ein Blick an den 23. Jahrgang von dem national Werbeseminar *Denisa Szaffnerová* |443
- AUS GEHEIMNISE der Nationalmuseum Bibliothek: Verlagsarchive *Pavel Muchka* |446
- AUS DEM LESERTAGESBUCH... Ein Kalter Krieg Erlebnis *Jaroslav Kvapil* |447
- AUS DEM AUSLAND: Ein tschechischer Bibliothekar in dem Tigerstaat *Karel Sosna* |449
- AUS DEN BIBLIOTHEKEN |452
- Ständige Spalten
- 2013 VERZEICHNIS I–IV

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, ač se to zdá k neuvěření, konec dalšího roku a začátek nového je za dveřmi. Pro nás to znamená, že tímto číslem uzavíráme v pořadí již šedesátý pátý ročník *Čtenáře*. To nás vede k nejednomu zamyšlení... A protože nechceme přemýšlet jen sami bez vás, připravujeme na příští rok anketu, která by se měla věnovat reflexi časopisu ze všech možných hledisek. Budeme rádi, pokud vás zareaguje co nejdříve a těšíme se na vaše postřehy, ke kterým zcela jistě nabídneme prostor.

Do několika knihovnických elektronických konferencí jsme nedávno poslali výzvu k zapojení se do vytváření obsahu *Čtenáře*. Spolupráce knihovníků s redakcí samozřejmě již spoustu let funguje dobře a moc za ni děkujeme. Nabídnout jsme vám tentokrát chtěli obzvláště některé rubriky, jako je *Ze čtenářova deníku*, *Právní poradna* či *Inspirace z knihoven*. Budeme se tedy těšit na vaše příspěvky, pokud vás některá z nich osloví.

Z prosincového čísla by vás mohl zaujmout například rozhovor s Janem Kaňkou, kterým uzavřujeme roční sérii *Automat Knihovna*, jak název napovídá (nejen) o automatizaci v knihovnách. Na něj navazuje materiál o vyhledávacích systémech nové generace, který rozšiřuje problematiku, s níž jsme se v tomto seriálu několikrát mohli setkat. Další pravidelnou rubriku *Knihovněm v malých obcích* obsadil tentokrát Tomáš Štefek z Prostějova a s nadsázkou si postěžoval na Těžký život komisaře v souvislosti s výběrem té nejužasnější Knihovny roku. Jak na piktogramy prozradil ředitel turnovské knihovny Hanuš Karpíšek, protože u nich již mají s tímto procesem nemalé zkušenosti. V posledním letošním čísle nechybí tradiční rejstřík, který se vám může hodit při pátrání po konkrétním autorovi či náplni zmiňovaných i dalších rubrik.

Na závěr si vám dovoluji popřát krásné svátky vánoční, v roce 2014 jen pohodu a minimum starostí, příjemné čtenáře i čtenářské zážitky. Neměla bych opomenout také pozvání na výstavu, která se bude *Čtenáře* a jeho letošních výročí týkat. Více se dozvíte na zadní stránce naší obálky!

Lenka Šimková

Slezská univerzita v Opavě Filozoficko-přírodovědecká fakulta Ústav bohemistiky a knihovnictví, Svaz knihovníků a informačních pracovníků SKIP 10 – Moravskoslezský a Olomoucký kraj a Moravská zemská knihovna v Brně srdečně zvou na 10. ročník knihovnické konference **KNIHA VE 21. STOLETÍ – Trendy rozvoje veřejných knihovnických a informačních služeb**. Setkání se uskuteční **5. a 6. února 2014** v prostorách Slezské univerzity v Opavě. Více informací a přihlášku naleznete u zájemci na stránkách <http://k21.pf.slu.cz/>.

NEUŠLO NÁM

Komise pro dětskou knihu SČKN a Česká sekce IBBY vytvořily projekt, v němž budou každoročně doporučovat nové české knihy pro děti a mládež. Katalog **Nejlepší knihy dětem** bude sloužit pro orientaci knihkupcům, knihovnám, školám, ale také rodičům a širší veřejnosti. Katalog vychází poprvé v elektronické podobě a bude rozšiřován prostřednictvím profesních organizací. Letošní výběr doporučuje 36 titulů původní české tvorby a zajímavé ediční počiny. Celex je uspořádan abecedně. Každý profil díla zahrnuje obálku, anotaci vytvořenou spoluautory, medailon autora/autorů a ilustrátora/ilustrátory. PDF s katalogem v malém i velkém rozlišení najdete na www.sckn.cz a www.ibby.cz.

Národní knihovna ČR opět přináší oblíbenou exkluzivní kolekci **látkových obalů na knihy**. Ještě nemáte

dárky pro své blízké? „Nová limitovaná kolekce obalů na knihy, při jejímž vytváření se knihovna spojila se značkou papelote, zahrnuje svazky do lichotivého hávu, který svými ornamenty připomíná ušlechtilé časy vznešených dam a decentních gentlemanů.“ Obaly s textilní záložkou jsou k dostání ve všech rozměrech (L, M, M+, S), v nejuniverzálnějších velikostech M a M+ je ovšem nabídka nejširší. Eleganční knižní ochrana je praktická a navíc i estetická záležitost vhodná pro každého čtenáře. Více na www.nkp.cz.

Co se půjčovalo ve veřejných knihovnách v roce 2012?

Nedávno jsme poprvé zveřejnili žebříčky nejpůjčovanějších knih a autorů ve veřejných knihovnách v roce 2011.¹ V návaznosti na tento materiál nyní přinášíme přehled za rok 2012. Pořadí je určeno na základě analýzy dat z 35 knihoven² různých velikostí, která jsou v podobě ISBN shromažďována pro potřebu kolektivního správce DILIA. Předmětem analýzy bylo 2 658 284 absenčních výpůjček (bez prolongací a evidovaných prezenčních výpůjček), které byly uskutečněny z 30 014 různých titulů. V roce 2012 bylo ve všech veřejných knihovnách registrováno cca 43,5 mil. primárních výpůjček. Uvedený vzorek tedy tvoří přibližně 6 % z celkového počtu výpůjček, které byly uskutečněny v českých knihovnách provozovaných obcí či krajem v roce 2012.

Nejpůjčovanějším českým autorem v roce 2012 byl, stejně jako v roce 2011, spisovatel historických románů **Vlastimil Vondruška**, který má ve fondech sledovaných knihoven 25 svých děl, u kterých bylo evidováno 22 436 výpůjček. Následovala autorka dětské literatury Věra Řeháčková s 15 040 výpůjčkami (124 titulů). Na třetím místě se umístil Michal Viewegh, jeho 25 titulů bylo půjčeno 13 927krát. V níže uvedeném přehledu třiceti nejpůjčovanějších spisovatelů převažují autoři literatury pro děti a mládež a autoři orientovaní na četbu pro ženy a autoři detektivek. Výjimkou v tomto ohledu je Karel Čapek.

Pořadí	Autor	Žánr	Výpůjčky	Pořadí	Autor	Žánr	Výpůjčky
1	Vondruška Vlastimil	historický román	22 436	14	Cílek Roman	detektivky, liter. faktu	5 325
2	Řeháčková Věra	dětská literatura	15 040	15	Žáček Jiří	dětská literatura	5 287
3	Viewegh Michal	román	13 927	16	Devátá Ivanka	fejetony, vzpomínkové knihy	5 154
4	Francková Zuzana	literatura pro dívky, cestopisy, kuchařky	11 475	17	Stínal Luděk	dospívající mládež	4 966
5	Kubátová Taťána	literatura pro ženy	9 986	18	Čapek Karel	próza, drama	4 838
6	Körnerová Hana Marie	historický román	9 462	19	Vašíček Arnošt	záhadologie	4 675
7	Fuchsová Irena	povídky, fejetony	9 387	20	Kratochvíl Miloš	dětská literatura	4 540
8	Bauer Jan	detektivky, literatura faktu	8 525	21	Uher František	dětská literatura	4 513
9	Březinová Ivona	literatura pro děti a mládež	8 367	22	Štíplová Ljuba	dětská literatura	3 960
10	Cimický Jan	detektivky, literatura faktu	8 322	23	Čtvrtek Václav	dětská literatura	3 903
11	Rottová Inna	detektivky	7 699	24	Braunová Petra	literatura pro děti a mládež	3 859
12	Obermannová Irena	literatura pro ženy	7 296	25	Formanová Martina	fejetony, vzpomínkové knihy	3 714
13	Jakoubková Alena	literatura pro ženy	5 680	26	Brabcová Eva	literatura pro ženy	3 602
				27	Nesvadbová Barbara	literatura pro ženy	3 457
				28	Nosková Věra	romány	3 274
				29	Holcová Milena	literatura pro ženy	3 163
				30	Březinová Anna	historické romány	3 110

ODKAZY:

- 1) RICHTER, Vít. Co se půjčovalo ve veřejných knihovnách v roce 2011? *Čtenář*. 2013, roč. 65, č. 5, s. 163–168.
- 2) SVK Ústí nad Labem, KM Hradce Králové, KJM Brno, KM Ostravy, MK Tábor, MK Kutná Hora, MK v Třebíči, Knihovna Kroměřížska, ŠK Strakonice, MK Břeclav, MK Bohumín, MK Svitavy, MK Rokycany, MK Domažlice, MK Ústí nad Orlicí, MK Beroun, MK Nymburk, MK Kutná Hora, MK v Hlučíně, MK Bílina, MK Dačice, MK Třeboň, MK Tišnov, MK Kaplice, MK Světlá nad Sázavou, MK Polička, MK Chotěboř, MK Milevsko, MK Stříbro, MK Tanvald, MK Český Brod, MK Dobruška.

Nejpůjčovanější knihou roku 2012 českého autora byl titul *Mafie v Praze* od Michala Viewegha vydaný v roce 2011 (1525 výpůjček). Druhým nejpůjčovanějším titulem (1106 výpůjček) byla kniha Eduarda Petišky *Staré řecké báje a pověsti*. Na třetím místě se umístilo drama Karla Čapka *Matka*. U obou těchto titulů je patrný vliv doporučené četby na školách. Do této kategorie nejspíše také částečně patří *Smrt krásných srnců* od Oty Pavla (sedmé místo). U ostatních titulů se již jedná o aktuální novinky vydané v roce 2011.

Pořadí	Autor	Název	Nakladatel	Rok vyd.	Počet výp.
1	Viewegh Michal	Mafie v Praze	Druhé město	2011	1 525
2	Petiška Eduard	Staré řecké báje a pověsti	Ottovo nakladatelství	2006	1 318
3	Čapek Karel	Matka	Artur	2004	1 111
4	Obermannová Irena	Tajná kniha	Motto	2011	1 110
5	Körnerová Hana Marie	Pán hor	Lika klub	2001	1 043
6	Formanová Martina	Nevěra po americku	Eroika	2011	1 042
7	Pavel Ota	Smrt krásných srnců	Academia	2007	964
8	Svěrák Zdeněk	Nové povídky	Fragment	2011	943
9	Nesvadbová Barbara	Borůvky: muži jsou skvělý doplněk	Deus	2011	940
10	Vondruška Vlastimil	Prokletí brněnských řeholníků	MOBA	2011	932

Nejpůjčovanějším zahraničním spisovatelem se stala autorka historické ságy *Dynastie Morlandů* Cynthia Harrod-Eaglesová (48 914 výpůjček, 36 zastoupených děl) následovaná autorkou hororové a upíří literatury Charlainé Harrisovou (42 634 výpůjček, 17 zastoupených děl). Opět jsou velmi silně zastoupeni autoři literatury pro děti a mládež, například rakouský spisovatel Thomas Brezina (16 751 výpůjček, 44 zastoupených děl), J. K. Rowlingová (9719 výpůjček), dále autorky dívčích románů Jacqueline Wilsonová a Daisy Meadowsová a autor fantasy L. J. Smith. Umístění J. K. Rowlingové na dvacátém místě naznačuje určitý pokles zájmu o Harry Pottera. Mezi převážně angloamerické autory se probojovala slovenská autorka ženské četby Táňa Keleová-Vasilková (12 891 výpůjček). Mezi autory najdeme také klasiky detektivní literatury Agathu Christie (13 558 výpůjček), Ed McBain (11 772 výpůjček), Dicka Francise (9313), Jeffery Deavera (9916 výpůjček), ale o něco větší zájem je o novější autory, například Jamese Pattersona (18 641 výpůjček) a Mary Higgins Clarkovou (17 366). V kategorii hororů, thrillerů a upíří literatury nechybí Joy Fieldingová (13 504 výpůjček), Lisa Jacksonová (9724 výpůjček) nebo Stephen King (9254 výpůjček). Na předních místech nejčastěji půjčovaných děl se objevují autorky čtení pro ženy Nora Robertsová (30 367 výpůjček), Daniella Steelová (29 435 výpůjček) nebo Sandra Brownová (29 435 výpůjček).

Pořadí	Autor	Jazyk originálu	Žánr	Výpůjčky
1	Harrod-Eagles Cynthia	angličtina	historická literatura	48 914
2	Harris Charlainé	angličtina	horor, upíří, telepatie	42 634
3	Roberts Nora	angličtina	literatura pro ženy, detektivka	30 367
4	Steel Danielle	angličtina	literatura pro ženy, literatura pro mládež	29 435
5	Brown Sandra	angličtina	literatura pro ženy	22 378
6	Coulter Catherine	angličtina	romantický a historický román, detektivky	21 159
7	Patterson James	angličtina	detektivka	18 641
8	Cartland Barbara	angličtina	literatura pro ženy	18 096
9	Clark Mary Higgins	angličtina	detektivka	17 366
10	Brezina Thomas	angličtina	literatura pro děti a mládež	16 751
11	Christie Agatha	angličtina	detektivka	13 558
12	Fielding Joy	angličtina	psychotriller	13 504
13	Keleová-Vasilková Táňa	slovenština	společenský román	12 891
14	McBain Ed	angličtina	detektivka	11 772
15	Lowell Elizabeth	angličtina	historický román, detektivka, sci-fi	11 219
16	Deveraux Jude	angličtina	historický, společenský román	10 837

17	Plaidy Jean	angličtina	historický román	10 336
18	Deaver Jeffery	angličtina	detektivka	9 916
19	Jackson Lisa	angličtina	thriller	9 724
20	Rowling J. K.	angličtina	dětská literatura	9 719
21	Wilson Jacqueline	angličtina	dívčí román, detektivka	9 677
22	Howard Linda	angličtina	romantická literatura	9 557
23	Francis Dick	angličtina	detektivka	9 313
24	King Stephen	angličtina	thriller	9 254
25	Meadows Daisy	angličtina	dívčí román	8 520
26	Small Bertrice	angličtina	historický a romantický román	8 478
27	Cabot Meg	angličtina	literatura pro mládež	8 468
28	Drake Shannon	angličtina	horor, romantický román	8 421
29	Smith L. J.	angličtina	fantasy pro mládež	8 412
30	Wood Barbara	angličtina	literatura pro ženy	8 397

Trochu jiný pohled nám může nabídnout **žebříček nejvíce půjčovaných děl**. Pořadí deseti nejpůjčovanějších titulů vede tentokrát *Alchymista* brazilského autora Paula Coelho (2177 výpůjček), za ním následuje loňský král, švédský autor detektivky Stieg Larsson s titulem *Muži, kteří nenávidí ženy* (1786 výpůjček), který se v první desítku objevuje ještě s díly *Dívka, která kopla do vosího hnízda* (1665 výpůjček) a *Dívka, která si hrála s ohněm* (1657 výpůjček). Na třetím a pátém místě najdeme dva díly historické ságy *Dynastie Morlandů* od britské autorky Cynthii Harrod-Eaglesové. Na čtvrtém místě vidíme Joan K. Rowlingovou s titulem *Harry Potter a kámen mudrců* (1675 výpůjček) a od téže autorky na desátém místě ještě *Harry Potter a relikvie smrti* (1380 výpůjček). Na osmém místě se umístila *Šmoulí olympiáda* (1632 výpůjček) belgického kreslíře komiksů Pierra Culliforda (pseudonym Peyo) a za ním následuje horor pro mladé dívky *Stmívání* od autorky Stephenie Meyerové.

Pořadí	Autor	Název	Nakladatel	Rok vyd.	Jazyk originálu	Počet výp.
1	Coelho Paulo	Alchymista	Argo	1999	portugalština	2 177
2	Larsson Stieg	Muži, kteří nenávidí ženy	Host	2008	švédština	1 786
3	Harrod-Eagles Cynthia	Roztančená léta (<i>Dynastie Morlandů</i> , 33. díl)	Knižní klub	2012	angličtina	1 716
4	Rowling J. K.	Harry Potter a kámen mudrců	Albatros	2000	angličtina	1 675
5	Harrod-Eagles Cynthia	Hraběnka (<i>Dynastie Morlandů</i> , 19. díl)	Knižní klub	2003	angličtina	1 673
6	Larsson Stieg	Dívka, která kopla do vosího hnízda	Host	2010	švédština	1 665
7	Larsson Stieg	Dívka, která si hrála s ohněm	Host	2009	švédština	1 657
8	Culliford Pierre (Peyo)	Šmoulí olympiáda	Albatros	2011	francouzština	1 632
9	Meyer Stephenie	Stmívání	Egmont	2008	angličtina	1 445
10	Rowling J. K.	Harry Potter a relikvie smrti	Albatros	2008	angličtina	1 380

DO ČÍSLA PŘISPĚLI

Bc. Marek Čejka – FF UK v Praze, Ústav informačních studií a knihovnictví ➤ **Mgr. Hanuš Karpišek** – Městská knihovna Antonína Marka, Turnov ➤ **Mgr. Jana Koutníková** – Městská knihovna Jilové u Prahy ➤ **Jaroslav Kvapil** – Neratovice ➤ **Pavel Muchka** – Knihovna Národního muzea v Praze ➤ **Martina Nováková** – Městská knihovna Moravský Krumlov ➤ **PhDr. Vít Richter** – Národní knihovna ČR ➤ **PhDr. Karel Sosna** – Parlamentní knihovna ČR ➤ **Denisa Szaflnerová** – Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem ➤ **Mgr. Tomáš Štefek** – Městská knihovna Prostějov ➤ **PhDr. Vladimíra Švorcová** – Středočeská vědecká knihovna v Kladně

Foto archiv J. K.

„Nenuťte uživatele přemýšlet...“

JAN KAŇKA se v letošním roce stal pravidelným přispěvatelem *Čtenáře*. Ve dvouměsíčním intervalu připravoval rubriku AUTOMAT KNIHOVNA, ve které zpovídal osoby k tématu automatizace v knihovnách nejpovolanější. Na jeho otázky tak odpovídal Ing. Martin Svoboda, Ing. Václav Jansa, Ing. Petr Žabička, Ing. Jiří Nechvátal a Ing. Jiří Pavlík. Rozhodně zajímavé osobnosti českého knihovnictví. V rozhovorech došlo na řadu atraktivních témat, jako je vývoj a současný stav automatizovaných knihovních systémů, půjčování e-knih, Centrální portál knihoven ČR a mnohá další. V tomto čísle to bude trochu jinak, možná totiž nyní nastal čas, aby se role promíchaly. Jana Kaňku pro vás vyzpovídala redakce *Čtenáře*.

→ **Pane kolego, jak se vlastně zrodila myšlenka na tuto rubriku a jak jste své respondenty vybíral?**

Pokud se nepletu, tak se ten nápad zrodil v loňském roce, shodou okolností na semináři *Elektronické služby knihoven*, který podruhé pořádala naše knihovna. Mimo jiné bylo na jeho programu představení opensource knihovního systému Evergreen a po této prezentaci se rozpoutala velmi živá a zajímavá debata. Po nějaké době mě oslovil Vítek Richter, který u toho tehdy byl také, s nápadem na sérii rozhovorů o automatizaci v knihovnách (*volbu pojmenování rubriky přibližuje Jan Kaňka v čísle 11/2012 – pozn. redakce*), kde by dostala prostor právě taková témata. Logicky se tedy mezi respondenty objevil Vašek Jansa, který se Evergreenem zabývá. Martin Svoboda jakožto první respondent – to byl takový můj sen, o kterém jsem moc nedoufal, že se uskuteční, při vědomí jeho vytiženosti. Nakonec si někde cestou mezi USA a Švýcarskem našel chvilku a na otázky k mé velké radosti odpověděl. Volba jeho osoby byla pro mě naprosto jasná – dodnes si pamatuji na jednu z prvních konferencí, které jsem se jako novopečený knihovník přišedší z technické školy zúčastnil, a na to, jak jeho vystoupení týkající se automatizace knihoven rezonovalo s mými čerstvými poznatky. O Petru Žabičkově jsem rovněž přemýšlel od začátku. Znáám málo lidí v českém knihovnictví s takovou hloubkou vhledu a šíří záběru v technologické oblasti, jako má on. Jirka Nechvátal patří mezi ty skromné IT dřiče, kteří o sobě nedávají moc vědět, ale posouvají věci dopředu –

v jeho případě například i na národní úrovni v podobě projektu *obalkyknih.cz*. Konečně Jiřího Pavlíka jsem si vybral kvůli jeho evangelizačním aktivitám okolo e-knih a mobilních zařízení. Jeho příspěvky a články patří vždy k těm informačně velmi bohatým.

→ **Kdo vám byl svým přístupem nejbližší a chtěl a mohl byste s některými v krátkosti polemizovat?**

Je obtížné ve stručnosti vytáhnout jen některá témata nebo osobnosti, obecně jsou podle mě technicky založení knihovníci tou cennou „solí oboru“, která má bystře analytický pohled na věci, dokáže přesně oddělovat formu od obsahu a jít po tom, co je podstatné. To je, myslím, společné pro všechny, které jsem zatím zpovídal. Pokud bych měl s něčím polemizovat, pak bych si asi vybral optimismus ohledně role e-knih v knihovnách a jejich zpřístupňování. Obávám se, že v „potravním řetězci“ v podobě, jak je nyní v našem legislativně-ekonomickém prostředí (ne)nastaven, a na jehož konci je e-kniha ve čtenářově čtečce, není pro (českou) knihovnu v tuto chvíli logické místo.

Co je velmi sympatické a pro všechny, se kterými jsem rozhovor vedl, společné, je jejich vědomí důležitosti kamenných knihoven jakožto míst setkávání. Od technicky založených lidí by se člověk mohl obávat skepticismu a přesvědčení, že informace nepotřebují domy ke svému zpřístupnění, ale není tomu tak.

→ **Jaký je tedy váš ucelený pohled na současný stav automatizace knihoven v ČR?**

Ano, to je ta obligátní otázka, kterou jsem nemohl nepoložit každému ze zpovídaných, a na kterou se tak nelehce uceleně odpovídá... Abych neopakoval to, co už bylo erudovaněji řečeno, zmíním se o oblasti, která mě odjakživa zajímá nejvíce, a to je vyhledávání, tvorba webů a web-design. Pokud jde o interní aplikace knihovních systémů, tam se snad u všech používaných dospělo či dospívá po klopotné cestě k více méně uspokojivým řešením, na která si knihovníci zvykli a naučili se s nimi žít (čímž neříkám, že není co vylepšovat). Podíváme-li se však na knihovní weby a vyhledávače (ano, tak se v jazyce našich uživatelů říká katalogům, neřku-li dokonce OPACům), očitáme se o několik let zpátky proti tomu, s čím se denně běžně setkáváme na většině internetu. Rozhraní, která neprošla uživatelským testováním, design, který porušuje základní principy použitelnosti a přístupnosti, jazyk, který patří do knihovnických skript... To jsou jen některé aspekty, které mají „obrovský rozvojový potenciál“, mám-li to formulovat pozitivně. Nad čím mi stále zůstává rozum stát, je fakt, že titíž lidé, kteří dnes a denně využívají Google a jemu podobné nativní nástroje pro hledání čehokoli, nakupují v e-shopech a čtou zpravodajské servery, stále vyvíjejí produkty a služby, které jsou jakoby z jiného světa. Týká se to jak knihovníků, tak producentů knihovních systémů. Prvně jmenovaní jsou v knihovně každý den, ale na té „opačné“ straně pultu, druzí nikdy nebo jen v případě nutnosti či obchodního jednání. Záměrně přeháním a omlouvám se těm, kteří jsou výjimkou, ale zrovna ti se jistě neurazí, protože vědí, co mám na mysli. K čemu je mi sebelépe fungující databázový stroj, když nemá rozhraní, které mi jej umožní plně a srozumitelně využít? „Nenuťte uživatele přemýšlet“, volám se Stevem Krugem a jeho eponymní knihu vřele doporučuji ku přečtení všem, nejen vývojářům – nejenže otevírá oči, ale je velmi zábavná.

→ **Vaše knihovna získala v letošním roce nové sídlo v tzv. Baťově institutu (zprávu o jeho otevření jsme přinesli v minulém čísle). Jistě se to projevilo i na koncepci informačních a komunikačních technologií, na automatizovaných procesech... Můžete nám k tomu prozradit více?**

Stěhování do nové budovy jsme mimo jiné využili k jedné zásadní inovaci v oblasti ICT, kterou je kompletní implementace RFID technologie, tj. jak pro identifikaci, tak pro ochranu knihovního fondu. Kromě čipů pro celý knihovní fond jsme pořídili také dva automaty pro půjčování a automat pro vracení s pěticestným tříděním. Nebyť velkého projektu rekonstrukce dvou továrních budov v areálu někdejší firmy Baťa, nebyla by taková investice možná finančně, ale ani by nebyla prostorově proveditelná, ve staré budově nebyl pro samoobslužná zařízení prostor a bez nich nemá zavedení RFID technologie ten pravý půvab a smysl. Tento významný krok vyvolal sekundárně potřebu přechodu na vyšší verzi knihovního systému, která s sebou – kromě změny vnitřní architektury aplikace – přinesla zejména zcela nový on-line katalog. Obojí – jak RFID technologie, tak nový knihovní systém jsou tak rozsáhlými změnami, že jsme po hektickém období samotného fyzického stěhování stále ještě ve fázi ladění, odhalování chyb a nastavování.

Samozřejmě, kromě těchto kvalitativních změn došlo i ke změnám kvantitativním – významně narostl počet počítačů pro uživatele a do ICT stáje přibyl i nový typ zařízení – tablety, které budeme používat pro zpřístupnění zvukových dokumentů.

O nejrůznějších provozních změnách a novinkách by se dalo hovořit dlouze, toto jsou však ty hlavní, které se týkají technologií.

→ **Zkusme se teď trochu podívat do budoucna... Kam podle vás dále bude směřovat v oblasti automatizace a AKS vývoj a kde můžeme vidět jeho náznaky?**

To je obtížná otázka (kterou sám s oblibou pokládám). Co opravdu přijde, to uvidíme, ale myslím, že můžeme říci, co by přijít mělo. Paradoxně bych začal u dat, nikoli u služeb nad nimi vystavěných – ty se totiž dají navrhnout, vyvinout a měnit v nepoměrně kratších časových intervalech, než vyžaduje náročné a zdlouhavé (do)budování datové základny. Stále ještě není vše katalogizováno, stále je v bibliografických datech spousta multiplicit, záznamy jsou stále málo připravené na vyhledávače, které pracují s fasetami a klasy – a ty se dnes stávají standardem pro práci s výsledky. Na to všechno narážíme a budeme narážet při implementaci čím dál sofistikovanějších mechanismů. Nad precizně strukturovanými

a bohatými daty se dají dělat věci, ale kde nic není... Naše data by se také měla čím dál důsledněji stávat propojenými otevřenými (linked open data), aby dostala plnou sílu a širší možnosti využití. S tím souvisí důležitá problematika jednoznačných identifikátorů, bez kterých to nejde. Problematiky dat se samozřejmě týká i příchod nových katalogizačních pravidel (RDA) a budoucího přerodu obsoletního formátu MARC. Data a systémy musejí být interoperabilní, což vyvolává nezbytnost důsledného používání standardních komunikačních protokolů a rozhraní. Jednotlivé knihovny a jejich báze přestávají být izolovanými ostrovy a musejí spolupracovat.

Pokud jde o vyhledávání, můžeme sledovat rozvoj tzv. discovery systémů, které dokážou rychle a chytře prohledávat různé datové zdroje a umožňují uživatelům komfortní hledání bez velkých nároků na rešeršní znalosti.

Do fungování kamenných knihoven se (doufám) prosadí RFID technologie jako standard. Bez toho zůstane rozvoj některých služeb nemožný, či jen obtížně možný.

A konečně, s rozvojem mobilních zařízení a penetrací mobilního připojení budeme muset (a moci) při všech úvahách o rozvoji služeb myslet na možnosti, které to skýtá. Doufám, že to nebude dlouho trvat a kvalitní aplikace pro mobilní zařízení budou samozřejmě součástí každého knihovního systému, včetně těch tuzemských. Když už jsme u systémů, tam lze očekávat rozšíření modelu software jako služba (SaaS). Vyžádá si to nezanedbatelný mentální převrat v hlavách knihovníků, ale vývoj jde jednoznačně tímto směrem.

→ Kde a v čem bychom se měli podle vás inspirovat? Co bude případně stát pokroku v cestě?

Měli bychom se inspirovat jednak mezi sebou, formou sdílení dobrých (i špatných) zkušeností napříč hranicemi, jednak se musíme hodně dívat na to, jak podobné procesy těm našim fungují v komerční sféře. Díky její jasné orientaci na zákazníka (a z toho plynoucí zisk) tam probíhají inovace daleko rychleji a důsledněji, než je tomu v naší, konzervativněji založené oblasti (tím nechci zdaleka říci, že vše konzervativní = špatné). Kromě stylu myšlení nám však budou stát v cestě dva zásadní faktory: nedostatek financí a nedokonalá legislativa. Zejména to druhé se může stát tak zásadní překážkou pro digitální služby,

že je prakticky pohřbí (mám na mysli především autorskoprávní problematiku).

→ Co z toho všeho může mít běžný uživatel knihovny?

Pokud půjde vývoj správným směrem, měl by z toho mít především novou kvalitní službu, respektive plejádu služeb v podobě Centrálního portálu knihoven ČR. Jak práce na jeho projektování a přípravě pokračují, ukazuje se, že jeho vybudování vůbec nebude snadné a kromě technologických, tj. většinou řešitelných otázek bude zásadní otázka provozně-finanční. Velmi bych si přál, aby projekt CPK nezůstal na půli cesty či na slepé koleji, na druhé straně se však ukazuje, že něco tak komplexního vyžaduje opravdu velkou práci projekční, analytickou a testovací, než se pro tak nákladnou věc najde vhodné řešení.

→ Jaký jste vy sám čtenář? Vášnivý, či umírněný? Terminologii dr. Řeháka, čtete p-knihy či e-knihy?

Čtenářství bych u sebe označil jako tichou vášeň. Tichou proto, že na opravdového „vášnivce“ čtu poměrně pomalu (jedna kniha mi vydrží na měsíc, někdy i déle), ale zato kontinuálně. Sice po malých dávkách (času je velmi málo), ale jakmile dočtu jednu knihu, okamžitě sáhnu po jiné. Rozečtenou knihu mám stále u sebe, beru si ji všude pro případ, že by se naskytla chvilka ke čtení. Přestože mám k dispozici několik čteček e-knih, dávám jednoznačně přednost p-knihám. Fyzická podoba je pro mne důležitá, mám rád papír, kvalitní sazbu, přebal atd. Navíc mne teprve zpětně, když jsem se ponořil do složité problematiky digitální archivace a dlouhodobé ochrany, začala naprosto fascinovat dokonalost vázané knihy – kodexu. Je kompaktní, odolná, může být krásná, bez velké péče vydrží celé věky, je šikovná pro ruku i oko... K e-knihám mám, řekl bych, neutrální až rezervovaný postoj. Dokud nebudu muset nebo dokud nebude nesmírně snadné a levné je (legálně) získat, asi budu dávat přednost těm tištěným.

→ Aktuální debata v příslušných médiích se točí kolem půjčování e-knih. Sledujete ji? Co si myslíte o systému půjček, se kterým přišel eReading?

Sleduji to dění skrze několik mailových skupin a RSS kanálů. Jak jsem naznačil už dříve, jsem poněkud skeptický k „výpůjčkám“ prostřednictvím knihoven. Všechny modely, o kterých se u nás mluví, mají podle mne výraznou vadu na kráse, a to je cena. Pro knihovnu ani pro čtenáře nesmí být pořízení a výpůjčka e-knihy dražší než té tištěné. Jinými slovy, jako čtenář za její výpůjčku přes knihovnu nejsem ochoten dát téměř nic či dát velmi málo, jako akvizitér za její nákup jen o malinko víc nebo stejně, a to za trvalý nákup, ne za nějaký počet stažení či on-line přístup na danou dobu. Má to hodně aspektů, já se na to dívám především očima veřejné knihovny a jejích uživatelů. Pro akademickou knihovničku jsou dnes e-knihy nezbytností, o tom není pochyb. Pokud jde o komerční půjčování, jak je nabídl eReading, při současné nepřehledné nabídce produkce v českém jazyce si nemyslím, že to bude mít velký úspěch, ale necháme se překvapit. Velmi zajímavou úvahu Jiřího Vlčka na toto téma s názvem *Proč není dobré půjčování e-knih* jsem nedávno četl na serveru *Palmknihy.cz*, doporučuji.

→ Dovolím si teď trochu odlehčenou otázku, přeci jen za týden je Štědrý den... Přál jste si nějakou knihu pod stromeček?

Vzhledem k tomu, že tyto Vánoce budou první, které si aktivněji prožije náš bezmála dvouletý syn, jsou pro mne vánoční úvahy spojené především s dárky pro něj – a tam určitě na nějaké čtivo dojde. Pokud by šlo o mne, snažím se počet vlastněných knih rozšiřovat jen velmi málo, většinu z nich mi stačí přečíst a vrátit, takže si hodně vybírám. Co by mi udělalo radost, je nedávno vydaný román *Libidarium* od mého oblíbeného Nicholsona Bakera nebo druhý díl dějin erotického komiksu od Tima Pilchera.

→ A na úplný závěr, my už to sice tušíme, ale prozradte také našim čtenářům, co bude dále s rubrikou AUTOMAT KNIHOVNA.

Myslím, že je stále dost lidí, kterých stojí za to se zeptat na dost věcí, takže rubrika bude pokračovat. Doufám, že ke spokojenosti čtenářů.

Za redakci moc děkujeme a na koho se tedy můžeme těšit?

Nechci moc prozrazovat, tak jen naznačím: jedno jméno už se v tomto textu objevilo a další budou překvapením...

Děkuji za odpovědi.

LENKA ŠIMKOVÁ ctenar@svkkl.cz

Vyhledávání nové generace

Následující příspěvek vychází z autorovy bakalářské práce *Vyhledávací systémy nové generace*¹, která byla obhájena v červnu letošního roku na ÚISK FF Univerzity Karlovy v Praze.

Motivace pro novou generaci vyhledávání

Knihovny mnohdy vynakládají velké prostředky, aby svým čtenářům nabídly co největší množství elektronických zdrojů, jejichž cena se často každým rokem zvyšuje. Na pozadí těchto

nákupů zcela jistě stojí přání, aby byly tyto zdroje v co největší míře využívány, protože proč by je jinak měla knihovna předplácet? Aby je ovšem uživatelé knihoven využívali, musejí být schopni je objevit. A jak se ukazuje, v dnešní době čím dál více záleží také na tom, aby je objevili co nejrychleji a nejsnadněji (Vaughan, 2011a).

Uživatelé dnešní doby jsou z používání internetových vyhledávačů typu Google zvyklí na jednoduché, rychlé vyhledávání poskytující okamžité výsledky, a knihovna (nebo jí posky-

ODKAZY:

- 1) ČEJKA, Marek. Vyhledávací systémy nové generace. Praha, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta filozofická, Ústav informačních studií a knihovnictví.

tované služby) pro ně často nepředstavuje výchozí bod, kde začínají vyhledávat informace. Velice dobrý popis takové situace prezentuje následující citace z výzkumu o vylepšování uživatelského přístupu ke knihovním katalogům: „Lidé nejenže používají informace, které je snadné najít; oni dokonce používají informace, o kterých vědí, že jsou málo kvalitní a méně hodnověrné – dokud to nevyžaduje přílišnou námahu je najít –, spíše než by použili informace, o kterých vědí, že jsou kvalitnější a hodnověrnější, ale je těžší je najít.“ (Bates, 2003, s. 4)

Jak již bylo řečeno, knihovny vyhrávají velkou část svých finančních zdrojů na předplacení odborných databází a dalších komerčních elektronických zdrojů. Často pak také pozorně sledují statistiky prozrazující, jak jsou tyto zdroje využívány. Zdroje, o které je ze strany uživatelů zájem malý, je pak těžké obhájit při rozhodování, zda jejich předplatné o rok prodloužit.

Proto by knihovny měly věnovat pozornost všem způsobům, jak pro své uživatele zlepšit přístup k celé šíři zdrojů a především k informacím, které obsahují. Protože, „aby byl obsah využíván, musí být možné jej objevit – a pro mnoho dnešních uživatelů snadné jej objevit.“ (Vaughan, 2011a, s. 8)

Web scale discovery – nový přístup k vyhledávání

Okamžitě vyhledávání napříč všemi zdroji knihovny pomocí jednoho jediného okénka – toto a ještě něco navíc slibuje nový přístup k vyhledávání skrývajícím se pod anglickým novotvarem *web scale discovery*. Myšlenka existující již od vzniku federativního vyhledávání, ovšem nyní i s rychlostí a uživatelskou přívětivostí Googlu.

Inovativnost *web scale discovery* nespočívá v technologiích, na kterých jsou nové systémy postaveny, nýbrž na novém způsobu přístupu k celé podstatě vyhledávání. Namísto prohledávání jednotlivých roztroušených databází prostřednictvím jednoho unifikovaného rozhraní stojí podstata těchto nových systémů na prohledávání jednoho ohromného indexu (rejstříku) obsahu sestaveného jednak z komerčních elektronických informačních zdrojů, na základě dohod tvůrců *web scale discovery systémů* s vy-

dateli a poskytovateli tohoto obsahu, dále co největšího množství volně dostupných elektronických zdrojů a nakonec lokálních zdrojů knihovny, jako jsou katalogy, digitální knihovny, repozitáře a podobně (Coufalová, 2009; Vaughan, 2012).

Možnost do různé míry indexovat obsah ze všech lokálních zdrojů a současně také moderní a přívětivější uživatelské rozhraní přináší už OPACy (veřejně přístupné on-line katalogy) nové generace od doby svého vzniku na začátku minulého desetiletí, ale právě indexování i vzdáleně uloženého obsahu a vytvoření jednotného centrálního indexu prakticky všech zdrojů je to, čím se od nich novější systémy typu *web scale discovery* odlišují.

Pro *web scale discovery systémy* je typické, že jsou nabízeny spíše metodou software jako služba („software as a service“) než jako software pro lokální implementaci (Breeding, 2012a). Toto řešení mimo jiné umožňuje, že je možné rozsah poskytovaných služeb neustále rozšiřovat.

Definice web scale discovery

S tím, jak více a více knihoven spouští v ostrých nebo testovacích verzích *web scale discovery systémy* hlavních komerčních poskytovatelů, je pravděpodobné, že se – především zahraniční – uživatelé knihoven již s některou z těchto služeb setkali. Vyhledávání zdrojů prostřednictvím jediného vyhledávacího okna pro ně není díky zkušenostem s vyhledávací typu Google žádná novinka – naopak je to něco, co již při kontaktu s knihovnou a jejími zdroji v dnešní době očekávají (Hoepfner, 2012). A tak se nejspíše ani nepozastaví nad tím, že jde v rámci knihoven o něco revolučního či přinejmenším evolučního. Samotný *termín web scale discovery* by však těmto uživatelům nejspíše nic neřekl.

Abychom přesněji pochopili podstatu těchto systémů, které přináší knihovnám zcela nový přístup k vyhledávání, je nutné si je přesněji vymezit. Terminologie *web scale discovery* v době vytváření mé práce nebyla nikterak pevně ukotvená, proto budou v následujících řádcích představeny především definice jednotlivých autorů, kteří se fenoménem *web scale discovery* začali jako jedni z prvních seriózně zabývat.

Ve Spojených státech amerických Národní organizace pro tvorbu norem NISO (National Information Standards Organization) ustanovila pracovní skupinu Open Discovery Initiative, která měla za úkol vytvořit normu NISO RP-19 typu „doporučené praxe“, jejímž cílem je „definovat nejlepší praktiky pro knihovní discovery systémy nové generace, které jsou založené na indexovaném vyhledávání“ (National Information Standards Organization, 2013). Projekt zahájený v srpnu roku 2011 měl termín ukončení stanovený na srpen roku 2013, tedy až po dokončení mé bakalářské práce. Proto jsem bohužel nemohl jeho výstupy využít.

Web scale

Termín *web scale* (či *web-scale*) podle Marshalla Breedinga (2012a) poprvé zařadil do knihovnického slovníku Lorcan Dempsey, viceprezident a hlavním stratég americké neziskové společnosti OCLC (Online Computer Library Center, Inc.), který na něj v lednu 2007 upozornil v příspěvku na svém blogu. Poukázal na to, jak jej již nějakou dobu využívají firmy typu Amazon ve spojení se svými novými internetovými výpočetními a úložnými službami. Termín *web scale* v takových případech odkazuje na to, že lze rozsah poskytovaných služeb rozšiřovat podle potřeby využití (Dempsey, 2007).

Společnost OCLC následně termín *web scale* začala používat v rámci svého konceptu globálního poskytování služeb a produktů, jako je katalog WorldCat, později discovery systému WorldCat Local a především služby Web-Scale Management Services (dnes již pod názvem OCLC Worldshare Management Services) – prvního knihovního systému pro kooperativní správu. OCLC nicméně na termín *web scale* nedrží žádná autorská práva, a proto se začal rychle šířit a začaly jej přebírat i konkurenční společnosti, jako například Serials Solutions pro svůj discovery systém Summon.

Web scale discovery

Slovní spojení *web scale* tak postupně dalo vzniknout celému termínu *web scale discovery*,

který byl ústředním tématem mé práce. Přesné definice tohoto pojmu se různí, neboť jde o velice novou oblast, a tak různí autoři přicházejí pokaždé s lehce odlišnými vymezeními. Všechny definice však spojují společné charakteristiky.

Jason Vaughan pro potřeby čísla časopisu *Library Technology Reports*, které je celé věnováno tematice *web scale discovery*, zmíněný termín definuje jako „službu schopnou rychle a souvisle vyhledávat ve velkém rozsahu předsklizeného² a indexovaného obsahu“ (2011a, s. 6). Sám ale pro potřeby svého pozdějšího článku používá lehce odlišnou definici, což dokazuje, že jde skutečně o novou a stále se rozvíjející oblast: „Služby typu web-scale discovery jsou flexibilní služby, které poskytují schopnost v rámci ohromného skladiště obsahu tento obsah rychle a souvisle objevovat, poskytovat a řadit dle relevance.“ (2012, s. 32)

Jiní autoři pak v rámci definic kladou důraz na fakt, že *web scale discovery* představuje spojení velkého centrálního indexu obsahu a nástavby v podobě tzv. „discovery layer“ (česky volně přeloženo jako „vrstva pro objevování“). Samotný centrální index je definován jako: „Sbírka předsklizených a zpracovaných metadata a plných textů, které tvoří prohledávací obsah web scale discovery služby.“ (Hoepfner, 2012) *Discovery layer* označuje uživatelské rozhraní a především samotný vyhledávací systém, který prohledává a zobrazuje obsah získaný ze zdrojů knihovny, v případě *web scale discovery systémů* především z centrálního indexu. Athena Hoepfnerová používá pro *web scale discovery* následující souhrnnou definici: „Předsklizený centrální index doplněný o discovery layer s bohatými funkcemi, poskytující jednotné vyhledávání v lokálních, otevřených i předplacených zdrojích knihovny.“ (Hoepfner, 2012, s. 7)

Třetí varianta definice *web scale discovery* pak klade důraz právě na zmiňovaný centrální index. Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy uvádí termín *web scale discovery* jako jeden z pěti anglických ekviva-

••• ODKAZY:
••• 2) „Předsklizené“ je českým překladem anglického originálu „pre-harvested“, který odkazuje na tzv. „harvesting“,
••• metodu hromadného sběru dat, např. pro účel tvorby centrálního indexu.

lentů termínu „centralizované vyhledávání“, který definuje následovně: „Typ sjednoceného vyhledávání, v jehož průběhu vyhledávač místo prohledávání jednotlivých zdrojů realizuje dotaz nad jednotným vyhledávacím indexovým souborem. Technologické řešení je založeno na předem vytvořeném centrálním indexu pro všechny prohledávané zdroje.“ (KTD, c2009)

Ve srovnání s výše zmíněnou problematikou se pak již jako pouze marginální problém jeví otázka, zdali se termín má psát „web-scale discovery“ či „web scale discovery“, neboť zahraniční autoři i samotní tvůrci systémů používají jednou tu, jednou onu variantu. Z významového hlediska tato jazyková nejednotnost nehraje žádnou roli.

Obsah centrálních indexů

Ohromné centrální indexy předsklizeného obsahu jsou z velké části tím, co z *web scale discovery systémů* činí nový přístup k vyhledávání. Na rozdíl od federativního vyhledávání³, které na první pohled uživateli poskytuje stejnou službu, jsou výsledky v případě vyhledávání v centrálním indexu zobrazeny takřka okamžitě.

Obsah centrálního indexu se zpravidla skládá ze sklizeného obsahu lokálních zdrojů knihovny (záznamy z katalogu a repositářů) a především z obsahu získaného na základě licenčních dohod uzavřených s vydavateli, kteří umožní přístup ke svým metadatům, eventuálně plným textům, za účelem indexace.

Klasické vyhledávače typu Google pracují na podobném principu, avšak jejich práce je jednodušší v tom, že indexují volně přístupný obsah internetu, zatímco tvůrci *web scale discovery systémů* musejí pro své centrální indexy obsah získat licenčními dohodami s jednotlivými poskytovateli. Vzájemná rivalita existujících společností anebo nedůvěra vydavatelů k novému přístupu k vyhledávání pak vede k tomu, že prakticky žádný z centrálních indexů neobsahuje veškerý obsah. Typicky se děje to, že producent discovery systému, který je zároveň

vlastníkem některé databáze, neposkytuje obsah této databáze svým konkurentům, a tak je dostupný pouze v centrálním indexu jeho vlastního systému (Hoepfner, 2012).

To je jedním z největších problémů celého konceptu. V současné době proto musejí knihovny *web scale discovery systém* pečlivě vybírat nejen z hlediska nabízených funkcí, ale také tak, aby se obsah centrálního indexu co nejvíce kryl s obsahem, který si knihovna aktuálně jednotlivě předplácí a který považuje za důležitý pro své uživatele. Systém, který by neměl indexovaný obsah zrovna z té nejvíce využívané databáze v knihovně, by nesplnil svůj účel, protože knihovna by sice měla předplacené plné texty, ale v daném discovery systému by jejich záznamy (a tedy i ony plné texty) nikdo nenašel.

Díky tomu, že se stejné dokumenty mohou nacházet ve více různých databázích, se ovšem může stát, že centrální index obsahuje záznam z jedné databáze a přitom plný text si knihovna předplácí z jiné (té, se kterou jinak tvůrce discovery systému nemá uzavřenou licenční dohodu) – prostřednictvím linkovacího nástroje, který na plný text do správné databáze odkáže, se pak vše propojí.

Najít ten správný systém, který by odpovídal obsahovým požadavkům, je pro knihovny skutečně složité, a je proto nutné si od producenta systému předem vyžádat důkladnou komparační obsahovou analýzu (Vaughan, 2011b).

Úskalí konceptu web scale discovery a centrálních indexů

Přestože si knihovníci a odborníci využívající elektronické informační zdroje uvědomují, co se *web scale discovery systémy* snaží nabídnout, uvědomují si zároveň i jejich nedostatky a bojí se, že s nimi přijdou o některé funkce, na které jsou zvyklí ze své práce s tradičními systémy. Marshall Breeding (2012b) ve svém textu zmi-

ňuje, že zatímco prvotní reakce běžných uživatelů na nové systémy bývají nadšené, mnoho knihovníků a odborných uživatelů je v některých případech vidí i jako krok zpět.

Přidávají se k nim i obavy poskytovatelů obsahu. Ti se bojí ztráty kontroly nad tím, v jaké výsledné podobě se jejich zdroje dostávají k uživatelům, a toho, aby nepoklesla jejich statistika využívání, což by mohlo vést k neprodloužení předplatného ze strany knihoven. Někteří vydavatelé a databázová centra raději nabízejí své zdroje pouze ve vlastním uživatelském rozhraní než v systémech jiných společností, kde nemožno nijak přímo ovlivnit pozici svého obsahu v rámci vyhledávaných výsledků.

Linda Beebe, ředitelka pro databázi PsycINFO, významného zdroje z oboru psychologie, uvedla: „Pokud by PsycINFO bylo součástí discovery služeb, uživatelé by se mohli domnívat, že doopravdy prohledávají naši databázi, i když by se ve skutečnosti sotva dotkli jejího povrchu.“ (Kelley, 2012) Přesto je však databáze PsycINFO součástí systému EBSCO Discovery Service. K tomu ještě dodává: „EDS je jediný systém, který má integrovanou plat-

formu pro doručování obsahu. Můžeme si být jisti, že pouze uživatelé, kteří mají licencovaný přístup k našemu obsahu, vidí záznam z PsycINFO a máme zaručeno, že systém využití posiluje, nikoli že je jenom nahrazuje.“ (Kelley, 2012) Pro přístup k záznamům databáze PsycINFO je nutné být nejen přihlášený do systému EDS, ale knihovna také musí databázi předplácet – jinak se v seznamu výsledků její záznamy nezobrazí.

Současná praxe zahraničních knihoven, které již některý z discovery systémů zavedly, bývá taková, že jej nabízejí jako primární přístup k nabízeným zdrojům, ale stále ještě ponechávají v činnosti staré katalogy a tradiční systémy pro použití knihovny a dalšími uživateli se speciálními potřebami. Zatímco do vývoje *web scale discovery systémů* a discovery rozhraní (resp. OPACů nové generace) je investováno mnoho prostředků a úsilí, staré katalogy (OPACy druhé generace) již žádná vylepšení nečekají. Jde tedy pouze o krátkodobé až střednědobé řešení (Breeding, 2012b).

MAREK ČEJKA marekcejka@seznam.cz

SEZNAM ZDROJŮ:

- BATES, Marcia J. Improving User Access to Library Catalog and Portal Information. [online]. June 1, 2003 [cit. 2013-04-16]. Dostupné z: <http://www.loc.gov/catdir/bibcontrol/2.3BatesReport6-03.doc.pdf>.
- BREEDING, Marshall. Library Web-Scale. *Computers in Libraries*. 2012a, **32**(1), 19–21. ISSN 1041-7915. Dostupný také komerčně ze systému EBSCOhost: <http://www.ebscohost.com>.
- BREEDING, Marshall. Looking Forward to the Next Generation of Discovery Services. *Computers in Libraries*. 2012b, **32**(2), 28–31. ISSN 1041-7915. Dostupný také komerčně ze systému EBSCOhost.com.
- COUFALOVÁ, Jindřiška, Karolína KOŠTÁLOVÁ a Hana NEMEŠKALOVÁ. *Katalogy nové generace: analýza vybraných systémů z pohledu uživatele*. Praha: Národní knihovna České republiky, 2009, 66 s. ISBN 978-80-7050-579-3.
- DEMPSEY, Lorcan. Web scale. In: *Lorcan Dempsey's Weblog: On libraries, services and networks* [online]. January 5, 2007 [cit. 2013-04-16]. Dostupné z: <http://orweblog.oclc.org/archives/001238.html>.
- HOEPPNER, Athena. The Ins and Outs of Evaluating Web-scale Discovery Services. *Computers in Libraries*. 2012, **32**(3), 6–13. ISSN 1041-7915. Dostupný také komerčně ze systému EBSCOhost: <http://www.ebscohost.com>.
- KELLEY, Michael. Stakeholders Strive to Define Standards for Web-Scale Discovery Systems. *The Digital Shift* [online]. October 11, 2012 [cit. 2013-04-16]. Dostupné z: <http://www.thedigitalshift.com/2012/10/discovery/coming-into-focus-web-scale-discovery-services-face-growing-need-for-best-practices/>.
- KTD: *Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha: Národní knihovna České republiky, © 2009 [cit. 12. února 2013]. Dostupná z: sigma.nkp.cz/cze/ktc.
- National Information Standards Organization. NISO RP-19-201x Open Discovery Initiative (ODI). *NISO: How the information world connects* [online]. © 2013 [cit. 2013-04-16]. Dostupné z: http://www.niso.org/apps/group_public/project/details.php?project_id=113.
- VAUGHAN, Jason. Chapter 1: Web Scale Discovery What and Why? *Library Technology Reports*. 2011a, **47**(1), 5–11. ISSN 0024-2586. Dostupný také komerčně ze systému EBSCOhost: <http://www.ebscohost.com>.
- VAUGHAN, Jason. Chapter 6: Differentiators and A Final Note. *Library Technology Reports*. 2011b, **47**(1), 48–53. ISSN 0024-2586. Dostupný také komerčně ze systému EBSCOhost: <http://www.ebscohost.com>.
- VAUGHAN, Jason. Investigations into Library Web-Scale Discovery Services. *Information Technology & Libraries*. 2012, **31**(1), 32–82. ISSN 0730-9295. Dostupný také komerčně ze systému EBSCOhost: <http://www.ebscohost.com>.

ODKAZY:

- 3) Koncept federativního vyhledávání je založen na systému, který po zadání dotazu uživatelem prohledává zvlášť jednotlivé vzájemně nezávislé elektronické zdroje a výsledky zobrazuje v jednotném uživatelském rozhraní. Celý proces je ovšem zdoluhavý, může trvat až několik desítek vteřin. Jedním z těchto systémů je např. Metalib společnosti Ex Libris (Krejčíř, 2011).

Knihy vázané srdcem Heleny Klinderové v loketské knihovně

Městská knihovna v Lokti představila své aktivity na stránkách *Čtenáře* v posledních letech několikrát (9/2012 a 12/2011). V letním dvojčísle 2010 jsme si mohli přečíst o živé tradici

knihářství v Lokti, které je spojeno s rodinou Sobotových. A proč připomínám loketskou knihovnu v souvislosti s knihařským řemeslem? Od roku 2008 spravuje Městská knihovna v Lokti **Expozici umělecké knižní vazby** založenou v roce 2001 manželi Sobotovými. Vedle stálé expozice se konají pravidelné výstavy, které představují současné české knihaře, ilustrátory i další umělce se vztahem ke knihám.

Ve dnech 21. srpna až 29. září letošního roku zde vystavovala knižní vazby Helena Klinderová. Výstava *Knihy vázané srdcem* byla autorčinou první samostatnou výstavou a představila na sedmdesát vazeb, které jsou průřezem její dosavadní tvorby. Podle použitého potahového materiálu desek byly zastoupeny knižní vazby celopapírové, polokožené i celokožené, polopergamenové i celopergamenové. Z hlediska způsobu spojení knižního bloku s deskami mohli návštěvníci vidět vazby zavěšované, včetně vazby s vtačenou drážkou, dále vazby nasazované na francouzský i německý způsob a vazby se zdvojenými nebo ztrojenými deskami. Poslední ze jmenovaných způsobů je výsledkem experimentů

Foto archiv H. K.

s technologickou složkou vazby loketského knihaře Jana Bohuslava Soboty (Čtenář 7–8/2010). Autorka nasbírala zkušenosti mimo jiné právě na workshopu vedených manželi Sobotovými. Na výstavě byla zastoupena také vazba plexiglass binding, což je vazba z plexiskla zdobeného ručně škrábaným dekorem.

Helena Klinderová, rodačka z Prahy, pracuje v restaurátorské dílně Archivu hlavního města Prahy jako knihař – restaurátor. Je členkou Společnosti českých knihařů. Od roku 2000 je Mistrem knihařského řemesla v oboru Umělecká knižní vazba a od roku 2009 Mistrem knihařského řemesla v oboru Rukodělná knižní vazba. Z ocenění, která za svou tvorbu doposud získala, připomeňme to nejnovější z Trienále umělecké knižní vazby 2013 v Plzni, kde dostala Cenu Jána Vrtíka za vysoce kvalitní vazbu nejvíce odpovídající obsahu knihy.

Vidět krásnou a kvalitní vazbu knihy je pro knihovníka pravým svátkem. Za to patří poděkování všem, kteří tradici knihařství udržují stále živou. Mezi ně rozhodně patří i Helena Klinderová.

VLADIMÍRA ŠVORCOVÁ ✉ svorcova@svkkl.cz

KNIHOVNÁM V MALÝCH OBCÍCH

TOMÁŠ ŠTEFEK, Městská knihovna Prostějov, Obecní knihovna Čechy pod Kosířem

Těžký život komisaře

Příspěvek představuje postřehy pouze jednoho člena **komise soutěže Knihovna roku** (kategorie základní knihovna), nikoli komise celé. Na to, aby se celá komise shodla na zhodnocení 13 knihoven, je málo i těch pět dní na cestách, které k tomu má určené. Natož psát článek, pod který bychom se všichni podepsali. Ale text nemá být hodnocením, už vůbec ne odbornou sondou do

principů soutěže, můžete jej spíš pokládat za nesouvislý proud dojmů jednoho mladého knihovníka z práce v této komisi. Ta je v tomto období (2012–2014) tvořena pětici různých lidí (od vnuka po dědečka) z různých knihoven (od obecní po krajskou), z různých pozic (od asistenta po ředitelku), z různých míst (od Ještědu přes Milešovku a Vysočinu až na Hanou). Naše jména si snadno

dohledáte. A takhle pestré mi to přijde správné. I navzdory tomu, že složení tohoto rázu je často příčinou protahování každodenního hodnocení a zvažování až do pozdních nočních hodin. Tak jako jsou různí lidé, i názory jednotlivých členů bývají odlišné. Do toho v průběhu cesty nepřehlédnutelně přispívá pan řidič se svými vlastními kritérii hodnocení, která zkoumají paní a slečny knihovnice doslova ze všech stran a úhlů. Na začátku nového dne se u snídaně ale vždy znovu sejdeme v míru a porozumění.

Knihovníci jsou cech jak známo velmi družný, a kolegové jistě pochopí, že i během poměrně krátké devadesátiminutové návštěvy je možné s hodnocenými knihovnami a jejich pracovníky navázat až citový vztah. Ten se projevuje později například v situacích, kdy hodnotící matematické tabulky nekompromisně vykazují jiné výsledky než vaše pocity. Nesmíme se přitom nechat ovlivnit, což je v některých bodrých a pohostinných krajích obzvlášť těžký úkol. Zkušenosti zástupci samospráv přitom používají ty nejučinnější zbraně, velmi často se neostýchají nasadit do první linie malé děti s hlásky cvičenými pro vlnutí očí. I po našem několikerém ujištění o tom, že přicházíme v míru a s dobrými úmysly povídat si o knihovně a životě v ní, neváhají nám zacpávat ústa místními specialitami, pravděpodobně abychom nemohli přerušovat jejich připravené prezentace nečekanými dotazy. Nedáme se ovšem, a statečně odmítáme i nápoje, které by měly zakalit střízlivý úsudek.

Po jednom ročníku hodnocení soutěže bych na to nárok neměl, ale po ročníku druhém už si můžu dovolit nějaké to zobecnění. Soutěžící knihovny jakoby se daly rozdělit na tři základní typy. Zaprvé: ty, které mají prachy (rozumějte spoustu peněz), ať už na investice nebo na provoz. Poznáte je podle nové omítky, velkého nápisu, regálů na míru a jinak dokonalého interiéru včetně zpravidla mladé, zcela profesionální knihovnice, astronomických příspěvků na nákup knížek, a také podle hrdého zástupce obce, který odedřel onu rozhodující maličkost – milionovou dotaci na rekonstrukci a vše s ní spojené. Zadruhé: ty, které nemají prachy, a přesto jsou úžasné. Vyznačují se často útulným domácíým prostředím, s patrnou snahou vykřesat z omezeného prostoru to nejlepší, knihovnicí či knihovnicem, který osobně zná celou vesnici, a orientací na děti,

seniory či spolkový život. Zatřetí: výjimky oběma směry a ty knihovny, které snad ani nechtěly soutěžit. Každému regionálnímu metodikovi se totiž jednou stane, že některý z pánů starostů, který možná ani neví, že zřizuje knihovnu, přihlásí svou obec do soutěže Vesnice roku. Z nějakého důvodu uspěje a nebohá knihovna stane v soutěži nejvyšší. Malá rada. Nešlíte. Nesnažte se obalit celý fond týden před příjezdem komise, je to marné. Na druhou stranu je jistě potřeba ukázat nějakou péči, abyste se nedostali do řečí. Nezaviděnihodná situace, ale to se prostě stává.

Jde o soutěž, ve které se setkávají ti nejlepší v daném roce. Přesto se v jedněch knihovnách musíte hlídat, aby vám v úžasu nespada brada, a v druhých byste si řekli, že u vás by přece našly lepší. Je ale krásné sledovat, jak všechny knihovny bez výjimky dělají něco extra. Každá z nich je v něčem nejlepší, leckterá i ve více disciplínách. Jedna má nejlepší web a propagační materiály včetně vlastních záložek, letáčků, medailí a bannerů. V jiné se scházejí spolky, senioři, literární klub. Mladí fotbalisti si chodí s trenérem do knihovny promítat záznamy svých zápasů, v jiný den se zde promítá záznam opery se zaslíbeným výkladem pana knihovníka. Další knihovnu navštěvuje půlka obce, druhou celá místní škola, ve třetí mají sedm elektronických čteček, které jsou stále půjčené (samozřejmě pouze s volně šiřitelným obsahem). Připomínám, že letos mluvíme o knihovnách v obcích o velikosti mezi 100 a 2000 obyvateli. Jinde dělají profesionální průzkumy uživatelů a měří jejich spokojenost. Jiná knihovna funguje jako takový Junák s literárním přesahem. Některé svými službami pokrývají tak velké území, že okolní obce na ně žárlí. V jedné knihovně mají obětavého „pasovacího“ rytíře s opravdovým mečem, osnířem i helmicí, který se kvůli věrohodnosti měsíce neholí. V Sudetech si romské děti v jedné knihovně schovávají své knížky, aby se jim doma něco nestalo, a paní knihovnice je hravou formou učí nejen finanční gramotnosti. Jiná je akreditovaným informačním centrem, onde byla knihovnicem vytvořena literární i komiksová postava, která místní vtípně seznamuje s jejich historií. V další knihovně znají hudební vkus jednotlivých čtenářů a během návštěv jim téměř podprahově pouštějí oblíbené písničky, aby se zde cítili dobře. Jiná knihovna dalece překračuje všechny standardy, které máme,

a do jedné dokonce chodí čist starosta. Je to tím, že každá knihovnice či knihovnické přirozeně pracují s tím, co sami nejlépe znají, mají rádi, co je baví, k čemu mají nejbližší, čemu nejvíce rozumějí. A v takto malém měřítku pak vynikne moment, který vypovídá o opravdové práci srdcem. V tomto mají malé knihovny náskok před většinou knihoven větších, které svou tvář teprve hledají. Třeba proto, že jejich pracovníci zatím nemají možnost, chuť či důvod také vtisknout do své práce svoji osobnost.

Prozatím jsme měli štěstí. V obou z uplynulých ročníků se vždy zjevil malý zázrak. Knihovna, která nás nenechala na pochybách, že vybíráme správně. Ovšem pokud jde o první místo. Dál už je to natěsno. Daleko větší bodové souboje se totiž vedou o „pouhé“ diplomy. Kdo tedy letos vyhrál, už všichni dávno víme. Někomu by mohlo napadnout... Ti na to měli peněz, těm se to vy-

hrává. Kulečník, fotbal, sály, hřiště, bylinkové záhonky, horolezeckou stěnu, knihovnické králiky, perfektní nový fond, úžasné služby a rovnou tři knihovnice tam mají, tak aby neuspěli. Vítězové z loňska „na to měli“ tři čtvrtě milionu, ti letošní více než dvakrát tolik. Ale tvrdit, že je to o penězích, by byla velká chyba. Někomu to totiž napřed muselo napadnout, ten pro tu myšlenku musel získat ostatní, někdo nahoře s tím musel souhlasit, někdo to úspěšně administroval a hromada lidí to pak vytvořila. To je totiž jeden podstatný znak, shodný pro naprostou většinu těch nejlepších malých knihoven – krásný blízký až intimní vztah s vedením obce, vztah, ve kterém obě strany vědí, co ta druhá umí, váží si jí a dokáží to ocenit. A v poslední řadě – poslední však jen chronologicky – v té knihovně někdo musí skvěle pracovat, očividně s láskou, ale i odborností a hlavně s obrovským nadšením.

JAK NA TO

HANUŠ KARPÍŠEK reditel@knihovna.turnov.cz

Piktogramy, trojpísmena a on-line mapky v turnovské knihovně

Piktogramy

Před několika lety jsme se začali kvůli nevyhovujícímu, respektive systémově nedotaženému značení knih ve volném výběru zabývat možností zavedení piktogramů (piktogram = grafický znak zobrazující pojem nebo sdělení obrazově – v našem případě žánrové a tematické piktogramy umístěvané na knihovní dokumenty). Také jsme řešili nahrazení jednopísmenných ručně psaných štítků na hřbetech knih něčím univerzálněji použitelným.

Kromě hledání příkladů při četných návštěvách knihoven jsem provedl krátký průzkum prostřednictvím elektronické knihovnické konference. Šest českých veřejných knihoven poskytlo své piktogramy. Z nich sestavená tabulka nám pomohla při tvorbě vlastního systému významových ikon i stanovení počtu označovaných kategorií. Nejprve jsme řešili beletrii. Z průzkumu bylo patrné, jak různé knihovny člení fondy různě. To se týče i rozmanitosti významových ikon. Z toho si dovoluji soudit, že už byla promarněna příležitost

k nějakému pokusu například o **jednotné stanovení žánrových skupin** beletristické literatury a k nim přiřazeným obrázkovým symbolům, protože práci, kterou na takové značení fondu některé knihovny už vynaložily, těžko kdy budou ochoty duplikovat. Rozmanitost lze ovšem chápat nejen systémově, zato i kreativně jako prostředek originálního vyjádření té které knihovny. V případě Městské knihovny v Praze zvolili dokonce osobitý umělecký projev výtvarníka. Jinde jsou užívány neuměle až dětsky vypadající kresby, časté jsou však převzaté symboly z obrázkových řezů písma (fontů) používaných na PC.

Proces piktogramizace

Při zavádění piktogramů bylo třeba stanovit následující parametry (v závorkách uvádím naši volbu):

1. průzkum mezi čtenáři o nespokojenosti se značením fondů ve volném výběru (speciální průzkum jsme neprováděli, máme povědomí o tom, že čtenářům značení nepřijde dostatečné);

MĚSTSKÁ KNIHOVNA ANTONÍNA MARKA TURNOV
Usiluj, dokud času zbývá, přítomnost je kolébkou budoucnosti.

KNIHY - INFORMACE PODROBNĚ

Základní | Citace do studentských prací | MARC21 | ISBD | UNIMARC

Umístění: UkaZ
Označení: Tay

Autor: Taylor, Jeremy

Názvové údaje: English-Czech Joke Book = Anglicko-česká kniha vtipů / Jeremy Taylor ; [z angličtiny přeložil Tomáš Pekárek]

Vydání: Vyd. 1.
Vydáno: Praha : Garamond, 2007
Rozsah: 155 s.

Klíčová slova: anekdoty - souběžné texty - bilingvní texty - cizojazyčné texty - čeština - angličtina

Přir. čísla: 131455
Signatura:

Zobraz další informace o autorovi

LOKACE EXEMPLÁŘŮ	Počet	Nyní půjčeno	Nyní k dispozici	
			ke studiu jen v knihovně (prezenčně)	k půjčení mimo knihovnu (absenčně)
Oddělení pro dospělé	1	0	0	1

Objednat

Rezervuj MVS Zpět Nové hledání

Vzhled katalogu - © Hanuš Karpíšek, 2009-2013

TOPlist.cz GeoURL Page Rank 4/10 PR checker info PS Pad Mapa stránek Správce stránek

NÁPOVĚDA

- Jak hledat
- Značení umístění knih
- Používáme MDT

RYCHLE NAJDI

- Podle žánru
- Podle oboru
- Cizojazyčné
- Nové knihy a další
- Tituly na CD, DVD
- Zvukové knihy
- Zvukové knihy (smíme půjčit pouze zdravotně postiženým)

- Vaše tipy na nákup
- Čtenářské konto
- Staň se čtenářem

WEB KNIHOVNY

- Aktuálně
- KDO jsme
- CO nabízíme
- KDE KDO
- JAK ŽÁČ
- Kontakt

PODEKOVÁNÍ

- Poskytovatelé obálék

- 2. rozdělení fondu na skupiny** – beletrie podle žánru, naučná literatura podle tématu/oboru, podle cizího jazyka, některé knihy zůstanou samozřejmě neoznačeny, nebo pro ně bude kategorie „všeobecné“ (27 žánrových skupin, 43 tematických/oborových, 13 cizojazyčných a speciální piktogramy);
- 3. velikost a barevnost či podbarvení** – piktogram musí být na hřbetu knihy nahoře či dole výrazný, převážně viditelný, ale neměl by ubírat na hřbetu mnoho místa, lze kombinovat bílé/barevné pozadí s černobílým a barevným tiskem (cca 2 x 2 cm, na hřbetu knihy nahoře, černý tisk na bílém pozadí – je to výrazné, levně výrobitelné, černobílou tiskárnu máme vždy po ruce, piktogramy pro cizojazyčnou literaturu představují barevné vlaječky států + romština);
- 4. autorství, kreativita, přijatelnost** – vytvoříme si sami, zadáme umělci, grafikovi, převzeme odjinud, zpropagujeme uvnitř knihovny (u části piktogramů jsme se inspirovali, s jinými „pomohl Google“, piktogramy jsme dílem dotvořili sami, hodně jsme prodiskutovali dosažení

souladu a případných kompromisů, je dobré, když je systém značení knih v knihovně všeobecně přijímaný);

- 5. vlastní fyzické provedení** – sériová výroba, a to i průběžná po skončení intenzivního přeznačování fondu, snadná a rychlá práce při značení, odolná povrchová úprava, vše by mělo být odolné i vůči UV záření, aby po letech zvláště barvy na slunci nevybledávaly (nařizované samolepky – print etikety formátu A4 dělené na pět sloupců 13 řádek = 130 piktogramů, etikety lze snadno sejmut, tisk fixujeme shora kvůli obalování knih i otěru izolací);
- 6. propojení s automatizovaným knihovním systémem** – není pro vlastní piktogramizaci sice nutné, ale je to významná přidaná hodnota, kterou uživateli nabídneme, zvláště pak pro tvorbu žánrových a tematických rozcestníků, pokud naše slovníky s klíčovými slovy, věcnou tematikou či pozvolna se prosazujícím konceptem nemáme precizně zpracované (implementovali jsme do AKS Clavius, zobrazuje se spolu s knihou u záznamu v on-line katalogu

MĚSTSKÁ KNIHOVNA ANTONÍNA MARKA TURNOV
Usiluj, dokud času zbývá, přítomnost je kolébkou budoucnosti.

PIKTOGRAMY - BELETRIE - ŽÁNŘ

Rychle najdi podle žánru: pouze na odd. pro dospělé a ost. (značení knih na pobočkách a ve skladu doplňujeme)

Antika, starověk	Historické romány	Příběhy o dětech
Báje, pověsti, mýty, legendy	Horory, duchové	Regionální literatura
Cestopisy	Humor	Rozhovory
Čarodějnictví, kouzla, magie	Komiksy	Sci-fi
Detektivky	Lékařské romány	Thrillery
Divadelní hry	Poezie	Válka, koncentrační tábory
Dobrodružná literatura	Pohádky, bajky	Vesnické romány
Fantasy	Povídky, fejetony, blogy	Zvířecí příběhy
Gamebook (hrací kniha)	Pro ženy a dívky	Životopisy, vzpomínky

NÁPOVĚDA

- Jak hledat
- Značení umístění knih
- Používáme MDT

RYCHLE NAJDI

- Podle žánru
- Podle oboru
- Cizojazyčné
- Nové knihy a další
- Tituly na CD, DVD
- Zvukové knihy (smíme půjčit pouze zdravotně postiženým)

Vaše tipy na nákup

- Čtenářské konto
- Staň se čtenářem

WEB KNIHOVNY

- Aktuálně
- KDO jsme
- CO nabízíme
- KDE KDY
- JAK ZAC
- Kontakt

PODĚKOVÁNÍ

- Poskytovatelé obálek

Vzhled katalogu - © Hanuš Karpíšek, 2009-2012

TOPlist.cz, GeoURL, Page Rank 4/10, PSPad, Mapa stránek, Správce stránek

na webu, máme „obrázkové rozcestníky“ podle žánru, tématu/oboru a jazyka, vytvořeno speciální pole v záznamu o titulu, a jedna funkce pro zobrazování/vyhledávání). Škoda jen, že výrobce knihovního programu s námi dlouhou dobu nechtěl implementaci piktogramů do knihovního systému vůbec řešit, argumentujíc tím, že to „jiné knihovny nechtějí“. Nakonec jsme jednoho z tvůrců AKS přemluvili, zabralo to asi 30 minut společné on-line spolupráce na dálku a výsledek se dostavil. Popsaný přístup firmy je příkladem, podle mého názoru coby zákazníka, v době kapitalismu prostě nepřijatelným.

7. tvorba navigačního/vizuálního systému v půjčovnách, systém řazení knih (vydělujeme tradičně některé žánrové skupiny literatury, detektivky, poezie..., ale v beletrii převažuje smíšené řazení, vydělené skupiny označíme velkou kostkou s piktogramem ze všech stran viditelnou na regále z dálky);

8. finanční, časová a zejména personální náročnost, prioritní značení fondů podle významu pracovišť – čím větší knihovní fondy, tím komplikovaněji se prosazuje zavádění piktogramů a stanovení tohoto kritéria (využili jsme mož-

nosti dotací úřadů práce na vznik dočasných pracovních míst v rámci veřejně prospěšných prací + pracovní síly jsme získávali i v rámci výkonu veřejné služby nezaměstnanými a využitím dobrovolnice. Bez navýšení pracovní síly by to u nás nešlo, nebo jen velmi pozvolna);

9. trvalá udržitelnost.

Trojčíslena

V souvislosti se zaváděním piktogramů jsme přistoupili i k přeznačení knih, ručně psané jednopísmenné štítky nahradila tištěná tzv. **trojčíslena**, která budou sloužit k přesnějšímu řazení knih na regálech. Nejde o nic inovativního, každá knihovna má nějaký systém značení. Pro velikost fondu do 60 000 svazků (výhledově do max. 50 000 aktuálně čtených) jsou tři první písmena podle autora (pokud není, pak podle názvu) postačující.

Štítky jsou barevné:

- žlutá = čtení pro nejmenší – do 6 let,
- zelená = čtení pro děti – 6 až 9 let,
- červená = čtení pro mládež – 10 až 15 let,
- modrá = naučná literatura pro děti a mládež,

- bílá = beletrie i naučná literatura pro dospělé,
- na dělení literatury podle věku v interiéru upozorňují na regálech kvádry s výše uvedeným popisem o příslušné barvě.

Pod trojčíslenem je ještě uvedeno přírůstkové číslo (řadíme podle něj knihy ve skladu, ví-ceúčelovost). Štítky jsou opět pořizovány na tonované print etikety (52 či 56 na archu A4, možno projet tiskárnou i vícekrát podle aktuální potřeby počtu etiket). Umisťujeme je na hřbet knihy dolů. Zvolili jsme větší formát štítku cca 2 x 5 cm, aby písmena byla co největší. Je to ovšem na úkor viditelnosti původního nápisu na hřbetu knihy, vhodné je zvolit možná menší štítek.

Krom trojčíslena umisťujeme ještě nad něj piktogram brýlí na žlutém poli upozorňující na velká písmena (pro začínající čtenáře a slabozraké), dále číslo dílu/části (to mají čtenáři rádi).

I trojčíslena jsou zahrnuta, stejně jako piktogramy, do AKS Clavius. Bohužel ani zde toho náš knihovní systém mnoho neumí, přestože by bylo generování zobrazení podbarvených trojčíslen v programu poměrně jednoduchou záležitostí, byli jsme nuceni jít poněkud těžkopádnou cestou pořízení malého obrázku pro každou trojčíslen-

nou kombinaci – podstatné je, že výsledný efekt pro čtenáře se dostavil a řešení je plně funkční.

3D mapy s umístěním knihy

Kromě piktogramů a trojčíslen jsme zároveň do knihovního systému začali vkládat informaci o umístění na regále, jsou to číselné skupiny pro dlouhodobě ve volném výběru vyčleněné knihovní fondy (detektivky, poezii...). K nim se čtenářům v katalogu nabízí u záznamu možnost **zobrazení titulu na 3D mapce daného oddělení nebo pobočky**. Vlastní implementace do knihovního systému opět nebyla složitá, ale musí existovat externí pomocná webová stránka (u nás napsaná v php skriptu) pro zobrazování mapek s aktuálním umístěním na základě předané informace o titulu z on-line katalogu. Předpokládám, že jde o udělatko dočasné a že výrobci nových knihovních systémů, i když „to knihovny přece nechtějí“, nakonec přijdou s propracovanějšími možnostmi a virtuálními mapkami. Vždyť není asi tak vzdálená doba, kdy čtenáři budou procházet knihovnou a prostřednictvím tabletu/mobilního telefonu si promítnou přes kamerku prostor půjčovny s vyobrazením, kde se jimi hledaný zdroj informací, proč ne i tištěná kniha, právě nachází.

MĚSTSKÁ KNIHOVNA ANTONÍNA MARKA TURNOV
Usiluj, dokud času zbývá, přítomnost je kolébkou budoucnosti.

UMÍSTĚNÍ VYBRANÉHO TITULU

ODDĚLENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ:

NÁPOVĚDA

- Jak hledat
- Značení umístění knih
- Používáme MDT

RYCHLE NAJDI

- Podle žánru
- Podle oboru
- Cizojazyčné
- Nové knihy a další
- Tituly na CD, DVD
- Zvukové knihy (smíme půjčit pouze zdravotně postiženým)

Vaše tipy na nákup

- Čtenářské konto
- Staň se čtenářem

WEB KNIHOVNY

- Aktuálně
- KDO jsme
- CO nabízíme
- KDE KDY
- JAK ZAC
- Kontakt

PODĚKOVÁNÍ

- Poskytovatelé obálek

Vzhled katalogu - © Hanuš Karpíšek, 2009-2012

TOPlist.cz, GeoURL, Page Rank 4/10, PSPad, Mapa stránek, Správce stránek

Antika, starověk	
Báje, mýty, pověsti, legendy	
Cestopisy	
Čarodějnictví, kouzla, magie	
Detektivky	
Divadelní hry	
Dobrodružná literatura	
Fantasy	
Gamebook (hrací kniha)	
Historické romány	
Horory, duchové	
Humor	
Komiksy	
Lékařské romány	
Poezie	
Pohádky, bajky	
Povídky, fejetony, blogy	
Pro ženy a dívky	
Příběhy o dětech	
Regionální literatura	
Rozhovory	
Sci-fi	
Thrillery	
Válka, koncentrační tábory	
Vesnické romány	
Zvířecí příběhy	
Životopisy, vzpomínky	

Žádné řešení není dokonalé

Diskutabilní je **zavádění piktogramů pro naučnou literaturu**, experimentálně tak nahrazujeme čtenářům nesrozumitelné MDT v dětském oddělení. Podle toho jak se ujme, zvážíme i zavedení v oddělení pro dospělé. Obecně mám vizi, že standardní členění naučné literatury ve veřejných obecních knihovnách (tedy ne odborných a univerzitních) je pro čtenáře zajímavější **v tematických koutcích** a ne podle čísel MDT. Takové koutky přírodních, společenských, zeměpisných, jazykových a kdoví jakých dalších zaměření se přece dají s výhodou doplnit o zajímavé tematicky související interiérové prvky a názorné učební prvky i informační multimediální zdroje a učinit tak mnohdy fádni část knihovny s naučnou literaturou atraktivnější. Zejména knihovny ve větších městech by o tomto spojení mohly po přemýšlet. A piktogramy v kombinaci s dalším, například abecedním řazením dávají větší volnost při tematickém stavění fondu, aniž by byla nutně ztracena jeho vyhledatelnost.

Vím také o názorech, **proč nepoužít piktogramy ani u beletrie**, vždyť přece existuje řada knih, kde je rozhodnutí, kam je zařadit, nejasné, trochu tento nedostatek kompenzujeme umístěním maximálně dvou piktogramů, například milostný, historický román. Také není zanedbatelný názor, že rozdělení fondu ve volném výběru podle piktogramů například i po regálech vede k jistému ochuzení čtenářů, kteří jdou jen „do detektivek“ a nevšimnou si tak „náhodu“, co ten dobře píšící autor napsal dalšího, když nejsou knihy řazeny například abecedně. Přesto odezvy čtenářů na zavedení piktogramů jsou velmi pozitivní a nás utvrzují v tom, že jsme udělali dobře.

S podobným argumentem se setkávám i u **dělení knih pro děti a mládež na věkové kategorie**, jak bylo zmíněno, u nás jej řešíme barevným značením. Ano, nemůže to být jednoznačné, ale v praxi to pro dětské čtenáře i jejich rodiče vnímáme jako vítané řešení umístění knih ve volném výběru.

Ještě poznámka z praxe. Narazili jsme na nepříjemný problém při povrchové úpravě piktogramů přelepením izolepou. U některých značek dochází k vytékání lepidla, případně prosáknutí do papíru štítku, buď to nevypadá úplně vzhledně, nebo dokonce se knihy u hřbetu mírně lepí. Tady můžu doporučit jedině, pokud nezvolíte

Piktogramy MKAMT – oblasti	Afrika	
	Asie	
	Austrálie, Oceánie a Antarktida	
	Česko	
	Evropa	
	Jižní Amerika	
	Severní a střední Amerika	
	Piktogramy MKAMT – naučná – obory	Archeologie
Architektura		
Astronomie		
Botanika		
Dějiny		
Divadlo, film		
Doprava, pošta		
Encyklopedie, všeobecnosti		
Etnografie		
Filosofie		
Fotografie		
Fyzika		
Hudba		
Chemie		

	Chovatelství		
	Lékařství		
	Malířství, sochařství		
	Matematika		
	Móda, životní styl		
	Náboženství		
		Paleontologie	
		Pedagogika, výchova	
		Počítače	
		Přírodní vědy	
Technika			
Turistika, táboření			
Tvořivost, řemesla			
Společenské vědy			
Sport			
Vaření			
Vojenství			
Zábava, hry			
Zemědělství			
Zeměpis			

třeba laminaci či jinou technologii výroby štítků, vyzkoušet izolepy od různých výrobců, nechat zkušební knížky přes léto v teple na slunci „odstát“ a uvidíte, kterou lepící pásku používat.

Vyplatí se to?

Otázkou je, zda úsilí věnované začlenění piktogramů, trojpisem a mapek do knihovního on-line katalogu nebude v budoucnu s nástupem nové

generace knihovních systémů zcela zmařeno či zbytečné. Z pohledu efektivity vynaložené práce však hodnotíme přeznačování knihovních fondů tak, že přínosy převažují nad negativy. Máme za to, že čtenáři upřednostňují jednoduchý vizuální styl nad jim často nesrozumitelným odbornějším knihovnickým stavěním fondu. Barvy a abecedu zná každý, ne tak signatury, MDT a odborné terminologické názvy. Takže – **vyplatí se to**.

Krásné a spokojené vánoční svátky a celý rok 2009 naplněný zdravím, pohodou, osobními a pracovními úspěchy přejeme všem našim čtenářkám, čtenářům, knihovnicím, knihovnicům a obchodním partnerům.

Vaše redakce časopisu Čtenář

čtenář • čtenář • čtenář • čtenář • čtenář • čtenář • čtenář

Všem knihovnicím, čtenářům a všem spolupracovníkům přejeme do nového roku 1989 hodně úspěchů v práci i pohody v osobním životě.

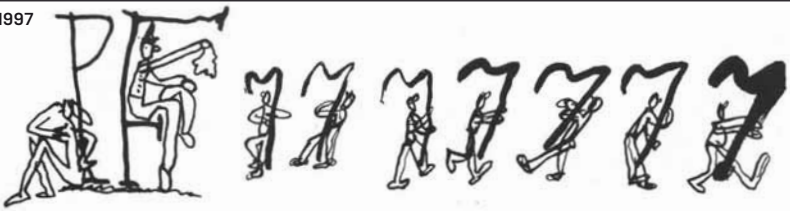
Vaše redakce

Všem našim čtenářům, všem knihovnicím a přátelům dobrých knih, kteří společně usilují o lepší a kulturnější život, přejeme do nového roku co nejvíce pracovních úspěchů, pevné zdraví, pohodu a štěstí v osobním životě.

REDAKCE

1997

Milí přátelé, v novém roce 1993, v němž nás všechny očekává tolik radikálních změn, vám přejeme, aby byly jen k lepšímu, abychom si dokázali zachovat chladný rozum, ale i cit a toleranci pro své bližní v rodinách, na pracovištích, pro všechny své spoluobčany. Se stejným upřímným přáním se obracím ke svým kolegyním a kolegům na Slovensku a pevně věříme, že své dosavadní vztahy dokážeme udržovat a rozvíjet i v budoucnu.

Redakce Čtenáře

2

Do posledního roku druhého tisíciletí přejeme všem našim

1

čtenářkám a čtenářům, spolupracovnícím a spolupracovníkům, všem knihovnicím a knihovnicům

1

hodně zdraví, štěstí a spokojenosti v osobním i profesionálním životě.

1

Redakce Čtenáře

Čtenář 2013 ● Ročník 65

ANTONÍN, Luboš:

Svědék zrodu slavných lázní aneb Unikátní skicář, 3/99, 3. s. ob.

BALEJOVÁ, Markéta:

Knížní hlídka Knihovny města Ostravy, 4/153

BARTOŇOVÁ, Ludmila:

Březnové zamyšlení, 3/103

BĚHALOVÁ, Štěpánka:

Tradiční setkání knihovníků muzeí a galerií ve zbrusu novém muzeu, 10/362

BIBLIOWEB 2013, 5/193

BLÁHA, Miroslav: viz KŘÍŽOVÁ, Blanka, 4/133

BOEHMOVÁ, Tereza:

Richard Bach: Most přes navždy, 7-8/279

BOTOVÁ, Veronika:

Poklady z deponií bez cenzury, 2/61, 3. s. ob.

BRODIOVÁ, Sylvie:

Ze sbírky Jindřicha Imlaufa, 11/403, 3. s. ob.

BROŽEK, Aleš (abr):

Před sto lety byla v Ústí nad Labem otevřena moderní knihovna, 1/17 • Nositelé Medaile Z. V. Tobolky 2013, 11/394

BYDŽOVSKÁ, Iva:

Kramářské písně, 7-8/281, 3. s. ob.

COUFAL, Libor:

...odpovídá z Austrálie. Nový korespondent se představuje, 3/118 • ...se hlásí z Austrálie, 6/238, 10/378

CUBR, Ladislav – VAŠEK, Zdeněk:

Identifikátory digitálních dokumentů se zaměřením na systém URN:NBN v ČR, 6/214

ČÁP, Petr:

Občanské vzdělávání v knihovnách: příspěvek k metodice tvorby vzdělávacího programu, 6/203

ČÁPOVÁ, Mirka – HANÁČKOVÁ, Hana:

Kreativní, nápaditá a úžasná Noc s Andersenem 2013, 5/188

ČEJKA, Marek:

Vyhledávání nové generace, 12/429

ČTENÁŘ ROKU 2013 je ze Slaného, 6/234

DENÁR, Michal:

Spuštění portálu Osobnostregionu.cz se blíží, 3/94

DOROSZ, Ewa: viz HAŁUBIEC, Agnieszka, 1/24

FOBEROVÁ, Libuše:

Marketing v knihovnách aneb Umíme dát o sobě vědět? – 1. Postřehy z výzkumu a praxe, 2/62 • Marketing v knihovnách aneb Umíme dát o sobě vědět? – 2. Na co by se měly soustředit marketingové kampaně?, 3/100

FOJTŮ, Andrea:

BIBLIOWEB aneb Kudy vede cesta k vítězství, 1/3

GALÁŠOVÁ, Jana:

NAPLE Sister Libraries – Český Těšín a Daruvar, 6/226

GIEBISCH, Roman:

Ze světa, 1/39, 2/79, 3/119, 4/159, 5/199, 6/239, 7-8/297, 9/339, 10/379, 11/419, 12/457

HAŁUBIEC, Agnieszka – DOROSZ, Ewa:

Činnost polských veřejných knihoven na podporu čtenářství dětí a mládeže, 1/24

HAMPACHEROVÁ, Monika:

IVIG 2013 aneb Informační vzdělávání ze všech stran, 11/410

HANÁČKOVÁ, Hana: viz ČÁPOVÁ, Mirka, 5/188

HANTÁKOVÁ, Helena:

Knihovna Divadelního ústavu a její služby, 3/106

HANZLÍKOVÁ, Lenka:

Novinky z Městské knihovny v Praze, 4/140 • Městská knihovna v Praze nabízí lék na nudu – stolní hry půjčuje také domů, 6/234

HAVLOVÁ, Jaroslava:

Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) – základní informace, využívání databáze a způsoby vyhledávání, 2/58

HELINSKY, Zuzana:

odpovídá ze Švédska: Jakou roli budou hrát knihovny v budoucnu?, 1/38 • Bylo by možné zmínit zajímavé příklady spolupráce švédských knihoven?, 4/158 • Jaká je situace školních knihoven ve Švédsku?, 7-8/296 • Jak se ve Švédsku hodnotí efektivita knihoven?, 11/418

HLAVÁČKOVÁ, Ludmila:

Z osudů knihovny Jana Evangelisty Purkyně, 4/143

HOLÍKOVÁ, Alena: viz KUNEŠOVÁ, Miroslava, 3/110

HOLUBCOVÁ, Dagmar:

Mí čtenáři mi rozumějí..., 10/368

HORNOCHOVÁ, Petra:

Jak se žije knihovně na soukromé vysoké škole, 5/176

HOUSKOVÁ, Zlata:

Za puštěm aneb Věková, vzdělanostní a mzdová struktura pracovníků knihoven ČR v roce 2011, 7-8/252

ICHOVÁ, Lenka:

Knihovna Židovského muzea v Praze, 1/8

JIRKALOVÁ, Hana:

Nenápadné výročí Čtenáře aneb Malý návrat proti proudu času, 7-8/266

JURAČKOVÁ, Lenka:

Knihovnický happening aneb Potkali se u Kolína, 11/383

JURMANOVÁ VOLEMANOVÁ, Věra:

Půjčování e-knih z hlediska autorského práva, 2/43

KÁDNEROVÁ, Jiřina:

Čeští a slovenští bibliografové (tentokrát) v Prešově, 4/147

KAŇKA, Jan:

Automat Knihovna s Ing. Martinem Svobodou, ředitelem NTK v Praze. Knihovnictví není především věda, ale služba... 1/12 • ...s Ing. Václavem Jansou, doktorandem ÚISK FF UK a propagátorem svobodného softwaru. Asi je příliš malá bída v českém knihovnictví, nebo příliš velká neochota skutečně spolupracovat... 3/88 • ...s Ing. Petrem Žabičkou, z MZK Brno. „Národní kulturní dědictví by mohl každý dostat nahrán například do občanského průkazu...“, 5/168 • ...s Ing. Jiřím Nechvátalem, vedoucím oddělení automatizace Jihočeské vědecké knihovny v Čes-

knížního veletrhu je Slovensko, 4/135 • Od redakčního stolu, 6/202 • Ceny předávané na veletrhu Svět knihy Praha 2013, 6/231 • Kronika Čtenáře. Za Mgr. Ivanou Hutařovou a Dr. Stanislavem Kalkusem, 7-8/267 • Knihovny jako místa vzdělávání v 21. století, 7-8/276 • Od redakčního stolu, 9/302 • Od redakčního stolu, 11/382 • Knihovnická ocenění letošního roku, 11/385 • Rozhovor s Ing. Martinem Vopěnkou, spisovatelem, nakladatelem, publicistou, cestovatelem a předsedou Svazu českých knihkupců a nakladatelů. „Hloubit příkop mezi knihovnami a nakladateli je naprostý nesmysl“, 11/389 • Střeďočekský Kramerijs ozdobil dalších pět knihoven, 11/402

VENEROVÁ, Tereza:

Otestujte si svůj web, 10/359

VOLKOVÁ BALVÍNOVÁ, Alena:

Putování výstavy tvořivých knihovníků, 11/414

VRTALOVÁ, Lucie:

Obecní knihovna v Chočeradech na cestě za komunitním centrem, 6/217

Vyhlášení soutěže Nadace knihoven 2013, 3/105

Vyhlášení dotačních programů MK ČR na rok 2014, 11/413

SEZNAM RUBRIK

AUTOMAT KNIHOVNA

KAŇKA, Jan:

S Ing. Václavem Jansou, 3/88 • S Ing. Petrem Žabičkou, 5/168 • S Ing. Jiřím Nechvátalem, 7-8/247 • S Ing. Jiřím Pavlíkem, 10/352

JAK NA TO

FOBEROVÁ, Libuše:

Marketing v knihovnách aneb Umíme dát o sobě vědět? – 1. *Postřehy z výzkumu a praxe*, 2/62 • Marketing v knihovnách... – 2. Na co by se měly soustředit marketingové kampaně?, 3/100

KARPÍSEK, Hanuš:

Piktogramy, trojpismena a on-line mapky v turnovské knihovně, 12/436

NAVRÁTILOVÁ, Lenka:

Informační vzdělávání – 2. *Atraktivní lekce?!*, 1/7 • Informační vzdělávání – 3. *Osnova a průběh lekce*, 2/55 • Informační vzdělávání – 4. *Ukázky lekcí*, 3/97

VENEROVÁ, Tereza:

Otestujte si svůj web, 10/359

KNIHOVNÁM V MALÝCH OBCÍCH

KAVANOVÁ, Stáňa:

Obecní knihovna Jaroměřice optikou metodiky, 7-8/276

KODÝMOVÁ, Milena:

Moji kolegové komisaři aneb Komise Vesnice roku, 5/180

KŘÍŽOVÁ, Blanka – BLÁHA, Miroslav:

Půlroční ohlednutí za hodnocením knihovny roku 2012, 4/133

SLÁMOVÁ, Iva:

Představuje se Obecní knihovna Bílá, 9/319

ŠKRAŇKOVÁ, Věra:

Obecní knihovna ve Velichovkách, 10/373

VYKYDALOVÁ, Helena:

Jaroměřická knihovna jako výkladní skříň obce, 7-8/274

Výsledky ankety SUK 2012, 5/192

VYŠOHLÍDOVÁ, Martina:

Plavba pod Nachovýmými plachtami, 11/408

Vzpomínky na knihtisk aneb Pozvánka na výstavu, 4/126

WERNER, Klaus Ulrich:

Knihovna jako místo vzdělávání – jak ji vybavit a uspořádat, 11/395

WIMMEROVÁ, Daniela:

Zpívání v jeskyních – Co venkovské knihovny umějí a mohou IX., 11/404

WINTER, Jaroslav:

INSPO 2013. Moderní technologie usnadňují život lidem se zdravotním postižením, 5/173

ZBUDILOVÁ, Helena:

Vybrané překlady ze španělské a hispanoamerické literatury 2011-2012 – 1, 7-8/282 • Vybrané překlady... – 2, 9/327

ZEMÁNKOVÁ, Ladislava:

Jak si váží knihovníků a jejich práce v Královéhradeckém kraji?, 3/112

ŠTEFEK, Tomáš:

Těžký život komisaře, 12/434

TURECKÁ, Eva:

Jak se „budí“ knihovny – zkušenosti knihovny v Modré, 5/179

VRTALOVÁ, Lucie:

Obecní knihovna v Chočeradech na cestě za komunitním centrem, 6/217

VYKYDALOVÁ, Helena:

Jaroměřická knihovna jako výkladní skříň obce, 7-8/274

WIMMEROVÁ, Daniela:

Zpívání v jeskyních – Co venkovské knihovny umějí a mohou IX., 11/404

KRONIKA

PÍSKOVÁ, Milada:

Před sto lety zemřel Ludovít Vladimír Rizner (1849-1913), 11/412

VAŠKOVÁ, Olga (ova):

Za Mgr. Ivanou Hutařovou a Dr. Stanislavem Kalkusem, 7-8/267

LIBOR COUFAL ODPOVÍDÁ Z AUSTRÁLIE / SE HLÁSÍ Z AUSTRÁLIE

Nový korespondent se představuje, 3/118 • ...se hlásí z Austrálie 6/238, 10/378

LITERÁRNÍ VÝROČÍ

VALDEN (ŠILHAN), Milan:

Únor, 1/36 • Březen, 2/74 • Duben, 3/116 • Květen, 4/156 • Červen, 5/196 • Červenec, 6/236 • Srpen – Září, 7-8/292 • Říjen, 9/336 • Listopad, 10/376 • Prosinec, 11/416 • Leden, 12/454

NEUŠLO NÁM

2/42, 3/82, 4/122, 5/162, 6/202, 7-8/242, 10/342, 11/382, 12/422

NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ LITERATURY NK ČR:

MACKOVÁ, Eva: 1/40, 2/80, 3/120, 4/160, 5/200, 6/240, 7-8/299, 9/340, 10/380, 11/420, 12/458

POSTŘEHY – NÁZORY

BARTOŇOVÁ, Ludmila:

Březnové zamýšlení, 3/103

HOLUBCOVÁ, Dagmar:

Mí čtenáři mi rozumějí..., 10/368

POZNÁMKY DO DIÁŘE

2/42, 3/82, 4/122, 5/162, 6/202, 7-8/242, 9/302, 10/342, 11/382, 12/422

PRÁVNÍ PORADNA

KLUSOŇ, Jiří:

Vztahuje se povinný výtisk i na neprodejné publikace?, 2/66 • Poskytování internetu v knihovnách, 5/190

RETRO OKÉNKO ČTENÁŘE

1/32, 2/72, 3/104, 3/109, 4/152, 5/171, 6/233, 7-8/268, 9/323, 10/369, 12/442

ROVNÝ PŘÍSTUP

NĚMCOVÁ, Jitka:

Novinky ze semináře Zvukové knihovny 2013, 5/172

WINTER, Jaroslav:

INSPO 2013. Moderní technologie usnadňují život lidem se zdravotním postižením, 5/173

ROZHOVOR

KAŠPAROVÁ, Martina:

S Einarem Márem Gudmundssonem, 2/69

ŠIMKOVÁ, Lenka:

S PhDr. Barborou Drobíkovou, Ph.D., 6/207 • S BcA. Veronikou Botovou, 7-8/262 • S Ing. Janem Kaňkou, 12/426

ŠIMKOVÁ, Lenka – VAŠKOVÁ, Olga:

S Mgr. Ivo Karešem a Ing. Jiřím Mikou, 2/49 • S Mgr. Zlatou Houškovou, 4/127

TRÁVNÍČEK, Jiří:

S Irenou Kozmińskou, ředitelkou Nadace ABCXXI (Polsko). Čtení vytváří vazby, 1/29

VAŠKOVÁ, Olga:

viz ŠIMKOVÁ, Lenka, 2/49, 4/127, • S PhDr. Danou Kalínou, 4/135 • S Ing. Martinem Vopěnkou, 11/389

SYLVA ŠIMSOVÁ ODPOVÍDÁ Z ANGLIE

2/78, 5/198, 9/338, 12/456

TÉMA

ČÁP, Petr:

Občanské vzdělávání v knihovnách: příspěvek k metodice tvorby vzdělávacího programu, 6/203

FOJTŮ, Andrea:

Biblioweb aneb Kudy vede cesta k vítězství, 1/3

JURMANOVÁ VOLEMANOVÁ, Věra:

Půjčování e-knih z hlediska autorského práva, 2/43

KHÁSOVÁ, Věra:

Genealogie – věda, která žije, 7-8/243

KNOLLOVÁ, Světlana:

Zahraniční elektronické knihy v České republice: proč a jak, 4/123

MIKŠOVSKÁ, Nataša:

Retrospektivní konverze (nejen) v českých knihovnách, 10/343

MÜLLEROVÁ, Lenka:

Paratexty a jejich role v knižním světě, 9/303

RICHTER, Vít:

Co se půjčovalo ve veřejných knihovnách v roce 2011?, 5/163 • Co se půjčovalo ve veřejných knihovnách v roce 2012?, 12/423

STOKLASOVÁ, Bohdana:

Co přinese Centrální portál českých knihoven?, 3/83

TÉMA SPECIÁL

Podzimní knihovnické svátky 2013

– JURAČKOVÁ, Lenka: Knihovnický happening aneb Potkali se u Kolína, 11/383
– VAŠKOVÁ, Olga: Knihovnická ocenění letošního roku, 11/385

Z DOMOVA

SALÁTOVÁ, Renáta:

2/76, 4/154, 6/235, 9/335, 11/415

Z KNIHOVEN...

BALEJOVÁ, Markéta:

Knižní hlídka Knihovny města Ostravy, 4/153
ČTENÁŘ ROKU 2013 je ze Slaného, 6/234

HANZLÍKOVÁ, Lenka:

Městská knihovna v Praze nabízí lék na nudu – stolní hry půjčuje také domů, 6/234

KOLÁŘOVÁ, Anna:

Den pro dětskou knihu 2012 aneb Předvánoční Trnkoviny, 2/73

KOUTNÍKOVÁ, Jana:

Netradiční Týden knihoven v Jílovém u Prahy, 12/453

LEPŠOVÁ, Růžena:

Březen – měsíc čtenářů v knihovně v Benešově nad Čer-
nou, 5/195

MIKULCOVÁ, Milana:

Výstava v luhačovicke knihovně, 7-8/290

MIŠTEROVÁ, Zuzana:

Třetí Týden čtení dětem v Knihovně města Plzně – Lobzy, 7-8/291

MODŘANSKÁ, Gabriela:

Komiks jako téma, 4/153

MOLINKOVÁ, Monika:

Pirátská loď a graffiti v petřvaldské knihovně, 10/374

NEMČIČOVÁ, Hana:

Mohou děti s dyslexií rády číst?, 7-8/289

NOVÁKOVÁ, Martina:

Městská knihovna Moravský Krumlov se mění v moderní instituci, 12/452

NOVOTNÁ, Eva:

Superčtenář v chebské knihovně, 3/115 • Hry bez hranic aneb knihovnice dětem v Ostrově nad Ohří, 7-8/289

PÍSKOVÁ, Milada:

Knihovna Vincence Praska v Milostovicích, 7-8/291

ROLLOVÁ, Naďa:

Školní čtenářské kluby, 10/375

SCHINK, Petr – ŠEVČÍKOVÁ, Kateřina:

Žijeme spolu, nebo vedle sebe?, 5/194

STLUKOVÁ, Iva:

Třikrát Městská knihovna Beroun: pohádky, poezie i výtvarné umění, 9/334

VALENTOVÁ, Marie:

LiStOVání probouzí knihy k životu už 10 let, 3/115

VOLKOVÁ BALVÍNOVÁ, Alena:

Putování výstavy tvořivých knihovníků, 11/414

ZE ČTENÁŘOVA DENÍKU...**BOEHMOVÁ, Tereza:**

Richard Bach: Most přes navždy, 7-8/279

KONIŘOVÁ, Marta:

Gejša třikrát jinak, 5/182

KVAPIL, Jaroslav:

Zážitek ze studené války, 12/447

ORTOVÁ, Zdeňka:

Pro Jaroslava Seiferta, 9/321

STAŠOVÁ, Ema:

Leena Krohn – esence severské melancholie, 4/142

ŠVORC, Luděk:

Podivuhodný svět Svěrákových povídek, 6/225

TESÁREK, Robin:

Knihy mi přiblížila postavu našeho předchůdce, 2/54

VANIČKOVÁ MAKOSOVÁ, Edita:

Obrázky, které byste si do obýváku nepověsili, anebo možná ano, 10/366

VYŠOHLÍDOVÁ, Martina:

Plavba pod Nachovými plachtami, 11/408

ZE SVĚTA**GIEBISCH, Roman:**

1/39, 2/79, 3/119, 4/159, 5/199, 6/239, 7-8/297, 9/339, 10/379, 11/419, 12/457

Z TAJEMSTVÍ KNIHOVNY NÁRODNÍHO MUZEA**ANTONÍN, Luboš:**

Svědék zrodu slavných lázní aneb Unikátní skicář, 3/99, 3. s. ob.

BOTOVÁ, Veronika:

Poklady z depozitářů bez cenzury, 2/61, 3. s. ob.

BRODIOVÁ, Sylvie:

Ze sbírky Jindřicha Imlaufa, 11/403, 3. s. ob.

BYDŽOVSKÁ, Iva:

Kramářské písně, 7-8/281, 3. s. ob.

KONEČNÁ, Jana – KUBOŠOVÁ, Pavla:

Knížní provenience v celcích Karel Teige a Ludmila Jiřincová, 10/365, 3. s. ob.

MUCHKA, Pavel:

Nakladatelské archivy, 12/446, 3. s. ob.

PETRBOK, Václav:

Knihovna knihoven aneb Nově nalezená rukopisná kázání Antona Krombholze, 6/221, 3. s. ob.

SEKERA, Martin:

Z tajemství Knihovny Národního muzea, 1/11, 3. s. ob. • Metráková databanka, 4/137, 3. s. ob. • Svět jinými očima, 9/313, 3. s. ob.

VACULÍNOVÁ, Marta:

Z tajemství Knihovny Národního muzea, 5/184, 3. s. ob.

ZE ZAHRANIČÍ**SOSNA, Karel:**

Český knihovník v zemi asijského tygra, 12/449

ZUZANA HELINSKY ODPOVÍDÁ ZE ŠVÉDSKA

1/38, 4/158, 7-8/296, 11/418

Pohled na 23. ročník celostátního akvizičního semináře

Akviziční seminář se uskutečnil 17. října 2013 v Krajské knihovně Vysočiny v Havlíčkově Brodě. Stejně jako v předchozích letech se zde sešli akvizitěři ze všech typů knihoven, kteří mají na starost doplňování knihovnických fondů a zajímají se o aktuální dění v oblasti získávání a nákupu knihovnických dokumentů. V sále Staré radnice zahájila seminář Mgr. Veronika Peslerová, ředitelka Krajské knihovny Vysočiny. Ing. Jitka Hladíková, zástupkyně ředitelky KKV, krátce pohovořila o organizačních záležitostech. Na 23. podzimní knižní veletrh přitomně pozvala jeho ředitelka PhDr. Markéta Hejkalová. Dále se slova ujal Ing. Aleš Brožek, ředitel SVKUL a předseda Sekce pro akvizici SDRUK, aby uvedl příspěvky programu semináře. Mimo jiné otevřel otázku místa konání dalšího ročníku akce a vyzval k zamyšlení nad pořadatelstvím 24. celostátního akvizičního semináře.

Jako první vystoupila Mgr. Světlana Knolová z Národní knihovny České republiky, která má na starosti zahraniční akvizici, se svým příspěvkem **Akvizice za časů krize – rozhodující je obsah (Racionální skloubení doplňování zahraničních tištěných a elektronických publikací)**. Připomněla Koncepti rozvoje knihoven ČR na rok 2011–2015 a zdůraznila prioritu 12/4, mít aspoň jeden výtisk každé zahraniční knihy v tištěné či elektronické verzi. V současnosti, při nedostatku finančních prostředků v knihovnách, často zvažují, zda nakoupit dokument tištěný, nebo elektronický nebo obě verze. Uvedla, jaké metody elektronického publikování nabízejí uživatelům (předplatné databázi, PDA). Z webové stránky NK ČR představila TOP 10 nejoblíbenějších e-knih (ebrary) v roce 2012. Nabídla vzorek ze statistiky užívání titulů získaných pomocí PDA. Dalším tématem bylo porovnání výše sazby DPH u e-knih v evropských zemích. Na závěr kladně zhodnotila situaci, že Evropská komise se zavázala přehodnotit výši DPH v oblasti e-knih do konce roku 2013.

Jana Fojtíková z Oddělení doplňování zahraničních dokumentů Národní knihovny České republiky v přednášce s názvem **Knihovna /Knižnice – pokračování tradice... (Projekt česká a slovenská knihovna)** přítomně seznámila s projektem *Česká knihovna v Univerzitnej knižnici v Bratislave*, který probíhá za výrazné podpory ministerstva kultury České a Slovenské republiky už od roku 2005. Díky němu NK ČR a Univerzitní knižnice v Bratislave obohacují své fondy o kvalitní informační zdroje. Jana Fojtíková v číslech shrnula tuto spolupráci za uplynulá léta. Projekt je přínosem pro obě strany, za vše svědčí fakt, že dokumenty ve slovenštině jsou po těch v angličtině nejvíce půjčovanými cizojazyčnými studijními materiály.

Příspěvek **Získávání povinného výtisku aneb „Detektivní činnost“ ve Vědecké knihovně v Olomouci** přednesla PhDr. Libuše Macháčová. Prezentaci vytvořila se svou kolegyní Ing. Stanislavou Ivanovovou. Vědecká knihovna se podobně jako další knihovny s právem povinného výtisku potýká s potížemi, kdy nedostává všechny povinné výtisky od nakladatelů. Akvizitěři jsou nuceni sami zjišťovat, co a kde bylo vydáno a následně urgovat u vydavatelů. PhDr. Macháčová zúčastněně seznámila s jejich evidencí urgencí a představila novinku, kterou ve VKOL používají pro výrazné ulehčení práce. Jedná se o tzv. srovnávací záznamů (povinných výtisků) nedodaných do jedné ze tří knihoven (NK, MZK, VKOL) v bázi Národní knihovny (NKC) v rámci sdílené katalogizace (Cluster).

KRÁSNÉ A SPOKOJENÉ VÁNOČNÍ SVÁTKY A CELÝ ROK **2014** NAPLNĚNÝ ZDRAVÍM, POHODOU, OSOBNÍMI A PRACOVNÍMI ÚSPĚCHY PŘEJEME VŠEM NAŠIM ČTENÁŘKÁM, ČTENÁŘŮM, KNIHOVNÍCÍM, KNIHOVNÍKŮM A OBCHODNÍM PARTNERŮM.

VAŠE REDAKCE ČASOPISU ČTENÁŘ

Co je nového ve výměně publikací v Knihovně Národního muzea, nám řekla PhDr. Jarmila Kučerová, vedoucí příslušného oddělení této knihovny. Výměna je významným zdrojem odborné literatury, hlavně té málo dostupné. Ve své přednášce přiblížila, jak se na této práci projeví změny ve způsobu vydávání odborné literatury – vydávání dokumentů v elektronické verzi. Sdělila, že vědci sice vítají on-line verze periodik, ale zároveň však nadále žádají tištěné verze, ideálně tedy používají paralelně obě, tj. „nespokojí se“ s on-line verzemi. Prezentovala pomůcku *Stručný průvodce pro muzejní knihovny*, který vznikl před lety zejména pro potřeby muzejních knihoven, a jsou v něm aktualizovány praktické rady.

Mgr. Daniela Nová, která má na starosti akviziční politiku Ústřední knihovny České vysokého učení technického v Praze, popsala nový prvek v doplňování fondu knihovny. V knihovně zvolili **(Ne)tradiční formy akvizice ve vysokoškolském prostředí**, a to prodejní výstavu zahraničních tištěných knih. Výstava je určena pro celou akademickou obec napříč ČVUT, knihy přímo vybírají akademici, ale i studenti. Hlavním smyslem výstavy je nákup s knihou v ruce. Bude se konat pátý ročník této akce. Zkušenosti získané z akvizice tištěných knih využili a podobným způsobem již uskutečnili první výstavu zahraničních elektronických knih.

Odpolední blok tématem **Akvizice českých e-knih** zahájil Mgr. Martin Hanák z Akademické knihovny Jihočeské univerzity. S otázkou „Proč ještě nenakupujeme e-knihy běžně jako rohlíky?“ uvedl problémy, se kterými se v rámci nákupu českých e-knih potýkáme. Podle něj nebyla ještě překročena hranice zlo-mového finančního objemu nákupu knih, po kterém by nakladatelé nebo poskytovatelé přistoupili k větším investicím do obsahu nabídky e-knih. Ukázal, jaké typy akvizice e-knih nabízejí dva poskytovatelé, eReading (Albatros Media) a Flexibooks (Fraus), a představil jejich nabídku knihovnám.

Velice zajímavá přednáška Mgr. Hanáka vvolala první bouřlivější diskusi k tématu e-knih.

Na předchozí vystoupení tematicky navázal Ing. Mgr. Pavel Synek z firmy EBSCO. Na úvod své prezentace **EBSCO eBooks: Akviziční**

modely a flexibilita rozvoje fondu vyzdvihl výhody e-knih pro uživatele i knihovny. Jako jednu z nich uvedl snadnost akvizice a ukázal, jaké formy zpřístupnění elektronických knih nabízí EBSCO Publishing. Podrobně rozebral různé přístupy k rozvoji kolekce e-knih: předplatné, akvizice/trvalé vlastnictví, Patron Driven Acquisition (PDA), krátkodobá výpůjčka. Na konkrétních ukázkách dokonale přiblížil, jak uživatel může vyhledávat zahraniční tituly na intuitivní platformě EBSCOhost. Knihov-nám vysvětlil, v čem spočívá možnost efektivní správy rozpočtu díky smysluplné kombinaci pořizovacích modelů.

Příjemným zpestřením odborné debaty bylo vystoupení Jana Seidla z Obce překladatelů. Přišel představit **Překladačskou anticenu Skřípec**. Tu od roku 1994 uděluje odborná porota Obce překladatelů „nepovedeným“ překladům beletristické literatury. Nebeletristickým (populárně-naučným) překladům je určena anticena Skřípeček. Udělené ceny jsou i s komentáři a odůvodněním poroty zveřejňovány na webových stránkách Obce překladatelů. Pan Seidl nastínil smysl této anticeny a vysvětlil kritéria výběru nominací. Velice zajímavé bylo jeho čtení ukázek těchto „perel“ z českých překladů. Závěrem sdělil, že by uvítal tipy z řad akvizitérů na knihy nešťastně přeložené.

Ing. Aleš Brožek velice pěkně uvedl vystoupení Jany Lichtenbergové ze Severočeské vědecké knihovny, představil ji jako zkušenou akvizitérku. Paní Lichtenbergová sdělila, že je to její poslední příspěvek na akvizičním semináři a s podtitulem „Co přinesl čas a sametová revoluce“ by se v něm chtěla pokusit o **Ohlédnutí za 40 lety práce v akvizici**. Svou přednášku rozdělila do tří tematických okruhů ve dvou časových obdobích, do roku 1989 a po roce 1989, tedy do éry socialismu a kapitalismu. První okruh nazvala *Produkce, distribuce, prodej – legislativa a organizace* a shrnula vždy základní důležitá fakta o prodeji, nákupu a získávání knih v obou obdobích. V druhé části *Plánování, obsahové zaměření, cenzura* připomněla, jak do roku 1989 ovlivnil skladbu fondu ideologický dohled státu. Z období po sametové revoluci poukázala na boom ve vydávání nových knih bez ohledu na kvalitu či škodlivost

obsahu, rozmach sexu a erotiky ve všech podobách a rozšíření sci-fi a komiksů. Třetí část, nazvaná *Technika a nové technologie, dokumenty*, se týkala pomůcek, postupů a všeho, co bylo během let k dispozici k nákupu a evidenci dokumentů. V epilogu své prezentace přiznala, že tištěným dokumentům a jejich akvizici stále, i přes pochopitelný rozvoj nových směrů, dává přednost. Velmi zajímavé retrospektivní podání postřehů a poznatků J. Lichtenbergové si vysloužilo největší potlesk obecnosti.

Obecní zpravodaje Moravskoslezského kraje a jejich elektronické zpřístupňování byly dalším tématem semináře. Mgr. Gabriela Filipová hovořila o novince, se kterou v Moravskoslezské vědecké knihovně v Ostravě začali v létě 2013. Rozhodli se (nápad paní ředitelky) elektronicky zpřístupňovat periodický tisk, tzv. obecní (místní) zpravodaje, kam patří obecní periodika, obecní tiskoviny a radniční zpravodaje. Zažádali o souhlas se zveřejňováním obecního zpravodaje v elektronické podobě a zahájili ukládání ve formátu pdf na server knihovny s využitím modulu ADAM pro správu digitálních objektů. Toto technické řešení je dílem Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové.

Mirka Dvorová ze Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje přečetla svůj příspěvek **Regionální literatura ve SVK Plzeňského kraje**. Zmínila se o průběhu a postupech při nákupu a získávání regionální literatury a vyzdvihla její význam. Regionální literatura má podle ní v knihovních fondech v dnešní době globalizace nezastupitelné místo a význam uchovávaných publikací v budoucnu spíše poroste. Knihovny s právem regionálního povinného

výtisku mají velkou zodpovědnost za trvalé uchování těchto knihovních dokumentů, za jejich ochranu, restaurování a konzervaci.

Posledním bodem programu byla prezentace Ing. Aleše Brožka. Na úvod předložil do pléna otázku **Už konečně nakupujete DVD s českými i zahraničními filmy?** a zjišťoval, která z přítomných městských veřejných knihoven nakupuje DVD filmy a půjčuje je svým čtenářům. Knihovně doporučil rozšířit služby tímto směrem. Nabídl zkušenosti s půjčováním filmů v SVKUL. Uvedl konkrétní distributory spolupracující s knihovnou (Bontonfilm, Magic Box, JRK) a předvedl ukázkou smlouvy s distributorem. Kvitoval, že některé knihovny k významům DVD filmů přiřazují linky na servery s filmovou tematikou (ČSFD, FBD). Na závěr pochválil knihovnu v Havlíčkově Brodě, disponující nejrozsáhlejším fondem DVD filmů.

Ing. Aleš Brožek seminář také ukončil, všem poděkoval za účast a zhodnotil vysokou úroveň prezentací. Přítomné pozval na setkání nakladatelů a knihoven v rámci knižního veletrhu. Účastníci semináře mohli také přijít na doprovodný program v předvečer zahájení 23. podzimního knižního veletrhu, a to na autorské čtení Michala Viewegha a Martina Reinera a na LiStOVáNí Lukáše Hejlíka v knize Roberta Fulghuma.

Zápis ze semináře a jednotlivé prezentace jsou k dispozici na stránkách Sdružení knihoven České republiky <http://www.sdruk.cz/sdruk/odborne-sekce/sekce-pro-akvizici/clanek/23-akvizicni-seminar/>.

DENISA SZAFFNEROVÁ
✉ szaffnerova@svkul.cz
Foto: Jitka Hladíková

CO PRO VÁS PŘIPRAVUJEME...

- ➔ Konference Archivy, knihovny a muzea v digitálním světě 2013
 - ➔ RECENZE: 1001 komiksů, které musíte přečíst, než zemřete
 - ➔ Na návštěvě v Knihovně města Hradce Králové
 - ➔ ZE ČTENÁŘOVA DENÍKU: Malý princ a další příspěvky

Nakladatelské archivy

Knihovna Národního muzea uchovává vedle knihoven českých nakladatelů také nakladatelské archivy, obsahující doklady z činnosti především prvorepublikových nakladatelství. Vedle nakladatelských smluv s autory a výtvarníky, dokladů o provozu firmy, obsahují archivy také zajímavou korespondenci, ze které je možno analyzovat vzájemný a někdy i rozporuplný vztah spisovatele, ilustrátora k nakladateli – osobní přátelství, nabídky rukopisů a podmínky vydání knih, ale také časté spory o výši honoráře. V některých archivech jsou i doklady osobního rázu – rodné a křestní listy, vysvědčení, rodinné fotografie, osobní vzpomínky nebo vlastní literární práce. V tomto ohledu je mimořádně zajímavý nakladatelský archiv pražského nakladatele Vladimíra Žikeše, kde jsou i archiválie získané v pražském Černínském paláci v Praze v roce 1945, kdy zde proběhl úklid po nacistické správě. Vladimír Žikeš zde tehdy získal unikátní písemné záznamy rozhlasových projevů Karla Čapka z roku 1938 nebo originál rezignace Jana Masaryka na post velvyslance ve Velké Británii. Sám nakladatel se aktivně zapojil do odbojové činnosti, ilegálně vydal na Slovensku příručku pro partyzány, která například obsahovala návod k vyhození mostů do povětří.

Rozsahem největší nakladatelský archiv pochází z činnosti sociálně orientovaného nakladatele Václava Petra. Nejstarší je archiv tiskařské a nakladatelské rodiny Haasů převážně z první poloviny 19. století. Tato německá firma, existující v Praze již od konce 18. století, tiskla dokonce i základní díla české národní literatury. Hlavní rozvoj českého nakladatelského podnikání přišel v poslední třetině 19. století, kdy vznikají významné nakladatelské domy – Jan Otto, František Šimáček, František Topič, Josef Richard Vilímek, ovlivňující českou nakladatelskou produkci ještě hluboko ve 20. století. Z činnosti nakladatelství František Šimáček uchovává Knihovna Národního muzea obsáhlou korespondenci z přelomu století, dokládající mimořádné postavení nakladatele v českém kulturním dění. Klíčovou postavou pro mladé slovenské spisovatele v prvorepublikovém Československu byl pražský nakladatel Leopold Mazáč, který obětavě vydával díla začínajících mladých slovenských spisovatelů a pomohl tak k formování moderní slovenské elity, jak potvrzují zde uložené archiválie.

Rozsáhlý je archiv nakladatele Josefa Hladkého, který působil v Hranicích na Moravě a jehož knihy dosahovaly vysoké umělecké kvality. Pozůstalost nakladatele Josefa Pelcla obsahuje rukopisy T. G. Masaryka, který s ním spolupracoval při vydávání revue *Rozhledy*. Dále jsou zde materiály z činnosti nakladatelů Karla Chromovského, Rudolfa Kmocha, Josefa Lukasika, Václava Naňky, Josefa Nováčka, Arthura Nováka, Jaroslava Picky, Jana Pohořelého, Václava Poláčka, Václava Poura, Aloise Srdce, Viléma Šmidta, Josefa Richarda Vilímka ml. a Leoše Karla Žižky. Zlomem v nakladatelské činnosti u nás byl rok 1949, kdy bylo právně ukončeno soukromé nakladatelské podnikání. Řada nakladatelů i přesto vstoupila do velkých státních nakladatelství a ovlivňovala i nadále uměleckou kvalitu českých knih.

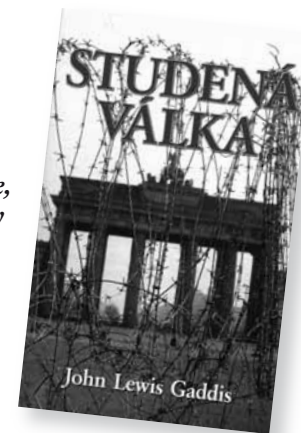
Soubor nakladatelských archivů doplňují i pozůstalosti předních českých typografů a tiskařů – Methoda Kalába, Aloise Chvály, Josefa Sonberga, Rudolfa Hály a Oldřicha Menharta, obsahující mj. návrhy typografických písem, kterým se dostalo i mezinárodního uznání. Z jejich korespondence je možno blíže pochopit vztah nakladatel–úpravce–tiskař. Z pozůstalostí výtvarníků–ilustrátorů stojí za pozornost archivní materiály Adolfa Kašpara, Františka Koblihy, Ludmily Jiřincové, Josefa Váchala a Stanislava Lolka.

Nejmladší nakladatelský archiv vznikl z činnosti brněnského nakladatelství Petrov, zaměřujícího se v devadesátých letech 20. století na původní českou poezii. I v poslední době se počet nakladatelských archivů v Knihovně Národního muzea rozrostl, například se podařilo získat archiv pražského nakladatele Bohuslava Ruppy, který vydával křesťansky orientovanou literaturu. Výše uvedené archiválie jsou trvale uloženy a přístupné badatelům v depozitářích oddělení knižní kultury v Terezíně. V letošním roce byl tento soubor doplněn i o dokumenty ilustrátorů Zdeňka Mázla a Jaroslava Hořánka, ze kterých je možno získat představu o podobě a zákulisí ilustrování knih pro velká kolektivní nakladatelství v době od šedesátých do devadesátých let 20. století. Pevně doufáme, že i v budoucnu se naskytne možnost tuto mimořádnou kolekci, vypovídající o podobě moderní české knižní kultury, vhodně doplňovat.

PAVEL MUCHKA pavel_muchka@nm.cz

Zážitek ze studené války

Pozoruhodné období moderních dějin, plné tragédií, ale i naděje, vymezené koncem II. světové války a na jeho konci pádem většiny komunistických systémů a rozpadem Sovětského svazu, pro něž se vžil název studená válka, zobrazil ve stejnojmenné knize Američan John Lewis Gaddis. Četba jeho knihy pro mě byla zážitkem a umožnila mi nahlédnout na absurditu doby, kdy uspořádání světa a běh dějin do značné míry určovala ničivá síla jaderných zbrojních systémů.

J. L. Gaddis, profesor historie na Yaleově univerzitě v USA, uznávaný historik – specialista na studenou válku, kterého *New York Times* nazvaly „děkanem historiků studené války“, publikoval knihu *The Cold War* v roce 2005, tedy zhruba patnáct let po konci studené války. Nám se dostala do rukou hned následující rok, kdy ji vydalo nakladatelství Sloart v překladu Dalibora Výborného. Gaddis věnoval knihu památce svého přítele – politika USA George F. Kennana (1904–2005), autora depeše o osmi tisících slovech, odeslané 22. února 1946 z amerického velvyslanectví v Moskvě do USA, známé jako „dlouhý telegram“, který se stal základem strategie Spojených států uplatňované vůči Sovětskému svazu po celou dobu trvání studené války.

V prologu jsou vzpomenuy okolnosti vzniku románu 1984, jež napsal Angličan Eric Blair, uveřejnil jej v roce 1949 pod pseudonymem George Orwell a líčí v něm budoucnost za 35 let, kdy ovládne celý svět totalita. Zároveň je uvedena jiná představa budoucnosti, kdy se koexistence dvou nepřátelských táborů změní na soužití v míru a přátelství, zásluhou vítězství „lidských tváří“ nad „vysokými botami, diktátory a válečnými mašinériemi“, kterou právě v lednu 1984 prezentoval v televizi tehdejší prezident USA Ronald Reagan. V epilogu naopak Gaddis upozorňuje, že v období studené války nedošlo sice k celosvětovému válečnému požáru (při použití superničivých zbraní by znamenal nejspíš konec veškerého lidstva), nicméně v jeho průběhu vypukla řada lokálních válek a ozbrojených konfliktů, potlačování akcí

spontánního odporu a bylo provázeno hrůzami, při nichž umíraly tisíce, ba miliony lidí, ať násilně, či následkem hladu, bídy a zoufalých životních podmínek. A právě obyčejní lidé to byli, kteří způsobili konec studené války, jak řekl poslední sovětský vůdce Michail Gorbačov americkému prezidentovi Ronaldu Reaganovi při schůzce na Maltě.

Názvy kapitol – Návrat strachu, Záchrané čluny a čluny smrti, Řízení versus spontánnost, Začátky autonomie, Obnovení slušnosti, Herci, Vítězství naděje – napovídají, že Gaddisova kniha není jen historickou studií. Je to beletristicky pojatá mozaika faktů, událostí, postojů, záměrů, snažení a činů jejich aktérů, které autor častými návraty do minulosti, exkurzy do budoucnosti i zobrazováním týchž dějů pohledy z různých míst globu uvádí do souvislosti. Autor se neodchyluje od historické věrnosti a nepouští se na pole spekulací, co by bylo, kdyby... Přesto se mu podařilo plasticky ukázat, jak se svět z trosek druhé světové a dosud nejstrašnější válečné katastrofy a z počátečního nadšení nad jejím koncem rychle přetvořil do dvou ideologicky protichůdných, nesmiřitelných soustav, které se v průběhu času „po zuby“ ozbrojily těmi nejděsivějšími zbraněmi, se silou tak ničivou, až se to vymykalo lidské představivosti a vedly spolu na všech myslitelných frontách studenou válku.

Gaddis doložil, jak se studená válka a její metody měnily a vyvíjely v běhu času a pod tlakem událostí, stejně jako představy a názory představitelů hlavně dvou supervelmocí – USA a SSSR, ale i mocností, jakou byla Velká Británie

nie a jakou se stala Čína. Autor však nezapomněl ani na role, které sehrály Francie nebo země, kterým se začalo říkat nezúčastněné (Jugoslávie, Indie, Čína, Egypt), země Blízkého a Středního východu (Izrael, Irák, Írán, Pákistán). Poukázal, jak další země tzv. třetího světa, které žádnou moc neměly, ji získaly tím, že začaly vydírat příklonem k opačné supervelmoci, než byla ta, do jejíž sféry vlivu dosud patřily, či zhroutilím režimů, které v nich panovaly. A tak se stalo, že například USA musely hrozit jaderným úderem kvůli několika Čínou napadaným ostrůvkům poblíž čínských břehů, které patřily k Tchaj-wanu, kde vládl proamerický Čankajšek. Supervelmoci totiž nechtěly ze své sféry pustit nic, aby nebyl narušen status quo, k němuž dospěly. Příkladem, kdy také „ocasy vrtěly svými psy“, jak to Gaddis nazval, byla válka ve Vietnamu, do níž byly zataženy USA přímo a SSSR dodávkami zbraní a vojenské techniky, vysláním poradců, a na které neměly zpočátku supervelmoci zájem a ani v průběhu války z ní nebyly nadšeny.

J. L. Gaddis mnohokrát zdůraznil, jak se změnil pohled představitelů supervelmoci a dalších světových politiků na možnost vedení války poté, co se při jaderných zkouškách atomových bomb názorně seznámili s jejich strašlivými účinky. A jak tudíž dospěli prostřednictvím politiky „záruky vzájemného zničení“ k až šílenému vyzbrojování nukleárními bombami a mezikontinentálními raketovými nosiči a nebudování obrany proti nim, až k uznání existence dvou protichůdných soustav na světě s jejich sférami vlivu a udržování tohoto stavu jako záruky zachování míru. Politika uvolňování napětí, tzv. détente, jež následovala, byla podmíněná udržováním statu quo. Vznik politiky détente se datuje někam do roku 1970 a autorem toho názvu je francouzský prezident Charles de Gaulle. Nicméně respektování vlivových sfér se projevovalo už dříve a nejbolestivěji se projevilo v roce 1968, kdy se USA a země Západu omezily po vpádu SSSR a armád čtyř

dalších zemí Varšavské smlouvy do Československa jen na formální slovní protesty.

Knih *Studená válka nevynechává žádný mezník vývoje.* Její největší síla ale tkví ve zobrazení rolí konkrétních lidí – osobností na zhroutilím komunistické totality a tedy konci studené války, která se projevila zejména v kapitolách *Herci* a *Vítězství naděje*. Teng Siao-pching, Jan Pavel II., Michail Gorbačov, Ronald Reagan, Margaret Thatcherová, Lech Walesa a konečně i Václav Havel jsou jména velmi různorodých lidí z odlišných zemí i částí světa a v nesrovnatelných postaveních, kteří si ovšem – každý svým způsobem – uvědomili, že není možné dále akceptovat politiku détente a zachovávat tak setrvalý stav a že je nutno to změnit. „*Reagan uznal, že Karel Marx měl pravdu: Dnes jsme svědky velké revoluční krize..., ve které jsou požadavky ekonomického řádu v přímém protikladu s požadavky politického řádu. Tahle krize ale neprobíhá na kapitalistickém Západě, ale v Sovětském svazu, ve státě, který se dere proti proudu dějin tím, že popírá lidskou svobodu a lidskou důstojnost a zároveň není schopen nakrmit své občany,*“ napsal Gaddis v kapitole *Herci*. Je to malý úryvek z mnoha projevů zmíněných i řady dalších osobností, co postupně erodovaly bipolární systém období studené války až ho zcela rozložily, tak jako obyčejní lidé začali bourat berlínskou zeď, vzniklou coby nejhmotatelnější symbol rozděleného světa a její pád se naopak stal symbolem konce komunistické totality i studené války.

Gaddis píše objektivně, ale protože je Američan podrobněji z pohledu USA. Spojeným státům a Západu J. L. Gaddis ve *Studené válce* ale nestrání. To za něj vykonala historie, takže studenou válku Západ nad Východem vyhrál. Ve skutečnosti však vyhráli lidé nad establishmenty, vyhrál život nad zánikem. A to je poslání Gaddisovy knihy. Co s tím ti lidé dál udělají, o tom budou zase jiné knihy.

JAROSLAV KVAPIL ✉ kvajkvaj@gmail.com

Český knihovník v zemi asijského tygra

Přesněji řečeno v zemi asijského tygra a lva, protože obě tyto šelmy má ve svém znaku Singapur, kde se konal ve dnech 17.–23. srpna 2013 již 79. Světový knihovnický a informační kongres IFLA.

Singapur je velkoměsto, ostrov i stát zároveň. Na rozloze pouhých 716 čtverečních kilometrů zde žije více než 5 300 000 obyvatel, z toho v samotném městě téměř čtyři miliony.

Vzdor této pro nás nepředstavitelné koncentraci obyvatel zde nevládne chaos, ale dobře organizovaná státní správa, která v kombinaci s velmi přátelským a ohleduplným přístupem místních obyvatel k cizincům navozuje pocit dobré pohody, spolehlivosti a bezpečnosti, jež jsou tak důležité pro mezinárodní obchod a investice. Není se proto co divit, že ve všech důležitých ekonomických ukazatelích najdeme Singapur spolu s Hongkongem, dvě nejvíce globalizované ekonomiky světa, na předních místech. Ekonomická svoboda je zde nejvyšší na světě, neexistují žádná omezení či pobídky. Výsledkem pak je

Parlamentní knihovníci při práci

skutečnost, že zemi bez jakýchkoli přírodních zdrojů a surovin patří první místo v míře zahraničních investic na jednoho obyvatele, první až druhé místo v žebříčku konkurenceschopnosti jednotlivých zemí a šesté místo v HDP na jednoho obyvatele v paritě kupní síly (první je Katar, Norsko deváté, USA dvanácté, Švýcarsko čtrnácté a Česko padesáté).

Musím však říci, že nejenom obchodníci a investoři, ale i my knihovníci z celého světa jsme se zde cítili velmi dobře. Světový kongres IFLA byl mimořádnou událostí už jenom počtem účastníků, který přesáhl 3500. Organizátoři pro něj vytyčili heslo *Knihovny budoucnosti: neskonalé možnosti*, kterým vyjádřili podle názoru všech kolegyň a kolegů, se kterými jsem hovořil, trefně a přesvědčivě víru v neotřesitelné poslání knihoven a knihovnické profese v digitálním věku. V rámci pěti stanovených tematických okruhů, kterými byly *Volný přístup a digitální zdroje, Koncepce, strategie a prosazování se v praxi, Uživatelsky dynamický přístup a služby, Nástroje a techniky a Ideje, inovace a předvídání nového*, se uskutečnilo 223 odborných setkání, na nichž vystoupilo se svými příspěvky téměř 400 řečníků. IFLA má dnes již 43 odborných sekcí reprezentujících všechny typy knihoven a většinu jejich standardních i neustále se proměňujících činností, 14 speciálních zájmových skupin a pět takzvaných přidružených aktivit, z nichž každá se musela dostat ke slovu.

Singapur moderní

Budova singapurského parlamentu

Část české delegace na kongresu

Z bohatého programu jsem si jako parlamentní knihovnik opět snažil vybrat akce, které úzce souvisely se zaměřením, službami a projekty naší knihovny, s cílem porovnat přístupy, metody a praktická řešení používaná v jiných zemích, většinou z té části světa, kde se kongres odehrává. Letos jimi byly semináře věnované knihovnickým normám a standardům, volnému přístupu k oficiálním parlamentním a legislativním dokumentům, uchovávání a digitálnímu zpřístupňování rukopisů a vzácných tisků parlamentních a právnických knihoven, výběru a hodnocení hlavních informačních zdrojů pro parlamentní knihovny a staveb, včetně vnitřního zařízení knihoven a jejich depozitářů. Například na semináři o volném přístupu k oficiálním parlamentním a legislativním dokumentům jsme byli seznámeni s praxí v Indii, Malajsii, Hongkongu, na Filipínách, ve Vietnamu, Austrálii a v samotném Singapuru. K uspořádání víceoborového semináře o uchovávání a digitálním zpřístupňování rukopisů a vzácných tisků se zase naše sekce parlamentních knihoven spojila se sekcí ochrany a uchovávání, sekcí ICT a sekcí vzácných tisků a rukopisů. O metodách výběru a hodnocení odborných informačních zdrojů pro své parlamentní knihovny a analytické služby nás zase informovali kolegové z Japonska, Kanady, Ugandy, USA a Íránu.

Knihovníci se na kongresu měli možnost potkávat nejenom na odborných akcích. Mezi další patřila zejména pracovní jednání při vyřizování běžných administrativních agend (např. volby do řídicích orgánů, schvalování plánů odborných akcí, edičních plánů, rozpočtu a hlasování o různých rezolucích) jak na úrovni sekcí (zúčastnil jsem se obou jednání řídicího výboru sekce parlamentních knihoven), tak i na úrovni celokongresové, kde jsem absolvoval spolu s ostatními

sujícími delegáty úvodní i závěrečné zasedání, plenární zasedání i generální shromáždění.

Inspirativním místem setkávání knihovníků na kongresu byl již tradičně i doprovodný veletrh významných vydavatelů knih a periodik, tvůrců snad všech světových informačních databází a nejuznávanějších knihovnických systémů, výrobců knihovního nábytku a dalšího vnitřního vybavení včetně knižních kopírek, ale nyní již hlavně skenerů pro individuální i hromadný převod tištěných textů do elektronické podoby. Hodně účastníků kongresu se také velmi těšilo na kulturní večer, během kterého se pořadatelská země většinou reprezentuje svým charakteristickým živým uměním a jeho originalitou – většinou hudbou, zpěvy a tanci. Singapuru se to letos povedlo působivým rejmem lvů, tygrů a draků spíše během úvodu a závěru kongresu než na kulturním večeru ve stylu taneční párty na jedné z mála jeho umělých mořských pláží.

Sekce parlamentních knihoven IFLA je známá dlouhodobou tradicí pořádání tzv. předkonferencí před hlavním kongresem. Poslední již 29. Výroční konference parlamentních knihoven se uskutečnila ve dnech 14.–16. srpna 2013 na půdě singapurského parlamentu a v Univerzitní knihovně Vysoké školy managementu za účasti bezmála stovky kolegyně a kolegů z 52 zemí, převážně z jihovýchodní Asie a Oceánie, ale i Evropy, Afriky a obou Amerik. První den byl věnován postavení, organizaci a službám parlamentních knihoven jihovýchodní Asie jako např. Thajska, Kambodže, Indonésie, Singapuru a zejména Barmy (Myanmaru), kde knihovna vznikla zároveň se zvolením parlamentu po dlouhé éře vojenské diktatury až v roce 2010. Druhý den se na příkladech Nizozemí, Evropského parlamentu, Zambie, Austrálie a Nového Zélandu probíraly otázky a problémy

Logo kongresu při vstupu do kongresového centra

spolupráce parlamentních knihoven a parlamentních analytických služeb.

Vcelku lze konstatovat, že programová nabídka kongresu byla jednou z nebohatších v jeho historii. Jednání, přednášky a diskuse, kterých jsem byl schopen se fyzicky zúčastnit, měly vysokou odbornou úroveň a byly skutečným zřídlem nových nápadů a inovací. Co je velmi důležité, ke slovu se dostal každý, kdo chtěl a měl co říci. Zájem a snaha knihovníků ze Singapuru a sousedních zemí seznámit se s knihovnickou praxí v jiných částech světa a zároveň hrdě a nevtíravě předvést svoji práci a své moderně vybavené knihovny byl veliký a nelíčený.

Prosadit se v tak obrovské konkurenci se na první pohled zdálo zcela nemožné. Po nemalém úsilí a s trochou štěstí se to naší knihovně podařilo. O její zkušenosti byl v Singapuru veliký zájem během semináře o postavení, organizaci a službách parlamentních knihoven, když se mj. diskutovalo o potřebě, stanovách, úkolech, složení a práci rad parlamentních knihoven složených obvykle ze zástupců jednotlivých parlamentních frakcí. Na semináři o stavbách knihoven mě zase potěšilo zjištění, že hlavnímu doporučení stavět nové depozitáře z ekonomických důvodů mimo centra měst a sdílet je, pokud možno, s jinými knihovnami, plně vyhovuje i naše dohoda s Národní knihovnou ČR o pronájmu části jejího hlavního depozitáře v Praze Hostivaři. Největší pozornost ale sklídily i v této části světa naše digitalizační projekty. O jejich výsledky, ale hlavně o naše know-how, projevil zájem parlamentní knihovny z Kambodže, Vietnamu, Thajska a Íránu. Teheránská parlamentní knihovna, jedna z nejvýznamnějších a nejstarších (založena 1905) v Asii, nám a zároveň i Národní knihovně ČR na-

bídla a dokonce během kongresu i předložila písemnou dohodu o spolupráci na tomto poli.

Síť 38 singapurských knihoven všech typů, včetně Parlamentní knihovny, je centrálně řízena Národní knihovnou, která mj. dbá i o to, aby jejich informačně-technologické vybavení bylo na nejnovější úrovni. Přestože jsem měl možnost a čas navštívit osobně jen tři knihovny, Parlamentní knihovnu, Národní knihovnu a Univerzitní knihovnu Vysoké školy managementu, nepřipadal mi rozdíl v technickém a technologickém vybavení ve srovnání s našimi velkými knihovnami nijak dramatický. I u nás již máme fungující verze on-line katalogů pro dotyková mobilní zařízení a s gulem v hojně míře využíváme předností sociálních sítí. Jenomže, jak nás místní kolegové s úsměvem přesvědčovali, tabletům a chytrým telefonům již zde neodvratně zvoní hrana. Budoucnost podle nich patří *fbaleťům* (phone + tablet), které spojují funkce obou těchto zařízení

SMRT je zkratka pro singapurské metro

a jsou o mnoho menší než tablet a jen o málo větší než chytrý telefon. Svůj mobil Nokia 6303 classic jsem za těchto okolností raději zanechal schovaný hluboko v kapse.

A na úplný závěr ještě jeden postřeh pro ty, kteří se na návštěvu Singapuru teprve chystají. Nelekněte se, až poprvé narazíte na nepřehlédnutelný nápis SMRT, se kterým jsme se tam setkávali i několikrát denně. Nejde pochopitelně o žádnou výhružku nám Čechům. Označují se tak stanice místního metra a jedná se o zkratku jeho názvu Smart Mass Rapid Transit. SMRT v Singapuru jezdí spolehlivě, přesně, bez strojvedoucího a hlavně bez nehod.

Z knihoven...

Městská knihovna Moravský Krumlov se mění v moderní instituci

V úterý 1. října o půl jedenácté dopoledne se čtenářům znovu otevřely dveře městské knihovny. Téměř měsíčně trvala částečná rekonstrukce spojená s rozšířením prostor. Čtenáři se dočkali nejen nových vstupních prostor u výpůjčního oddělení, ale i oddělení naučné literatury s moderními regály. Návštěvníky mile překvapilo zrekon-

struované oddělení pro nejmenší děti s hracími koberci a pódium a zbrusu nové oddělení pro mládež. Celkové náklady rekonstrukce činily 430 000 Kč. „V prosinci loňského roku byla vyměněna okna v budově, kde v prvním patře sídlí knihovna. Poté se začalo uvažovat o malování a položení podlahové krytiny, a to byl impuls pro nás knihovnice. Věděly jsme, že studovna již není tolik využívána, zatímco oddělení pro děti a mládež je kapacitně nedostačující“, uvedla vedoucí knihovny Martina Nováková.

Tento problém vyřešila architektka Ing. Jana Stránská, která propojila prostory knihovny v jeden celek. Šedomodrá podlahová krytina barevně ladí s regály a se stříbřitě šedým vymalováním s modrým pruhem, který opticky snižuje vysoké stropy.

Úplnou rekonstrukcí prošlo oddělení pro děti do 10 let. Jsou zde úplně no-

vací, které jsou v červené a modré barvě v oddělení pro mládež. Děvčata i chlapci si na nich mohou číst, poslouchat hudbu nebo jen relaxovat. Vhodně umístěné regály vytvářejí několik příjemných zákoutí, ke zlepšení komfortu přispívají i dva stolky s počítači.

„Celá rekonstrukce byla velmi náročná a já děkuji všem zúčastněným za její perfektní zvládnutí, především pracovním knihovny. Jsem rád, že se v letošním roce podařilo vyčlenit finance na tuto dlouho plánovanou úpravu prostor. Doufám, že v příštím roce dotáhneme obnovu do úplného konce, a tím se po několika desetiletích knihovna stane moderním kulturním zařízením,“ dodává ředitel MěKS Bořivoj Švéda.

Městskou knihovnu slavnostně odemkla bývalá vedoucí knihovny Li- buše Prosecká spolu se starostou

Foto Zuzana Klementová

města Tomášem Třetinou za účasti dalších představitelů města.

TÝDEN KNIHOVEN SE SPOUSTOU AKCÍ Pro všechny věkové skupiny jsme v rámci celorepublikového Týdne knihoven připravili bohatý program. Předpremiéru otevření knihovny zažili návštěvníci, kteří přišli v pondělí 30. září na besedu Jany Puchegger Chadalíkové *Jak se píše kronika*. Beseda byla připravena ve spolupráci s Tyflocentrem a měla haptický charakter. Následující

den – slavnostní – došlo na otevření knihovny, ve středu 2. října se žáci I. a II. stupně základních škol zúčastnili čtení spojeného s motivačními hrami ve spolupráci s nakladatelstvím Thovt. Pondělí 7. října probíhala Literární kavárna o J. V. Sládkovi, středu 9. října využili návštěvníci k zaregistrování, byl totiž Den otevřených dveří. Beseda s brněnským spisovatelem Stanislavem Češkou *Nejen o Velké Moravě* spojená s autogramiádou a s prodejem autorových knih měla velký ohlas, nejen dopoledne u žáků II. stupně a studentů gymnázia a střední odborné školy, ale i odpoledne u seniorů v domě s pečovatelskou službou a večer u návštěvníků knihovny.

MARTINA NOVÁKOVÁ

Netradiční Týden knihoven v Jílovém u Prahy

Městská knihovna v Jílovém se i tento rok přidala k Týdnu knihoven, probíhajícímu od 30. září do 6. října. Protože si vážíme našich čtenářů a stále usilujeme o nové, připravili jsme pro všechny pestrý program. Skalním fanouškům knihovny a milovníkům Jílového jsme díky spolupráci se Státním oblastním archivem představili nejstarší kroniku Jílového, ale i kroniky školní. Poděkování patří Dr. Pavlovi Buchtelemu, který nás, s patřičnou dávkou humoru, zasvětil do práce archiváře.

Po zajímavé přednášce se část knihovnicko-kulturního týmu přesunula do terénu a v průběhu noci připravila knihovnické překvapení pro široké spektrum občanů (a pro nás potencionálních čtenářů). Stovky vyřazených knih se ocitly na lavičkách, stromech, schodech... Naplnili jsme jimi i dvě lodě, ze kterých ke čtení lákali Marilyn Monroe a Brad Pitt. Na autobusové zastávce vzniklo čtecí místo – křesílka a knihovnička zcela naplněná literaturou. Park u kostela se proměnil – díky nepřehlédnutelným

transparentům – v přesvědčovací prostor, kdy hlavní myšlenkou byla podpora významu čtení knih.

V brzkých ranních hodinách vytvořila akademická malířka Dominika Čapková-Kurková před základní školou obrovskou sovu, jejíž části se skládaly i z dětských knih. Ty zmizely během 10 minut, ale sova zůstala ještě několik dní...

A ohlasy? I tento rok velmi pozitivní. Lidé byli neobvykle a laskavě vytrženi ze všedního pracovního dne.

Knihy patří do života každého z nás, a nás potěšilo, že do večera nezbyla ani jedna z nabízených.

Knihovny jsou tu pro vás, vážení čtenáři!

JANA KOUTNÍKOVÁ
Foto archiv knihovny

Před 135 lety, 1. 1. 1879, se narodil anglický prozaik **E. M. Forster** (†1970), jehož romány *Rodinné sídlo*, *Cesta do Indie* či posmrtně vydaný *Maurice zlákal* i filmaře.

Před 95 lety, 1. 1. 1919, se narodil americký prozaik **J. D. Salinger** (†2010), autor slavného románu *Kdo chytá v žitě*, po němž už publikoval jen několik kratších próz a povídek a po roce 1965 se odmíchl úplně a žil v utajení.

Před 95 lety, 1. 1. 1919, se narodil ruský spisovatel **Daniil Granin**; česky vyšly knihy *Blokádní deníky*, *Chut' poznání*, *Obráz*, *Po svatbě*, *Zubr*, *Letím do bouřky*, *Jmenovec*, *Lidé vzhůru nohama*, *Zpáteční lístek* aj.

Před 95 lety, 3. 1. 1919, se narodila česká spisovatelka **Květa Legátová** (†2012), která publikovala už v 50. letech, ale po odmíčení se prosadila až po roce 2000 povídkami *Želary* a novelou *Jozova Hanule* (podle ní vznikl úspěšný film *Želary*); byla oceněna Státní cenou za literaturu (2002).

Před 155 lety, 4. 1. 1859, se narodil **Karel Václav Rais** (†1926), český prozaik a publicista, autor románů *Zapadlí vlastenci* či *Západ*.

Před 60 lety, 5. 1. 1954, se narodil maďarský spisovatel **László Krasznahorkai**, autor proslulého románu *Satanské tango*, který byl zfilmován režisérem Bélou Tarrem (film trvá sedm a půl hodiny), s nímž autor spolupracoval i na dalších dílech; česky vyšel ještě román *Od severu hora, od jihu jezera, od západu cesty, od východu řeka*.

Před 395 lety, 6. 1. 1619, se narodil **Cyrano de Bergerac** (†1655), francouzský básník a dramatik, dnes známý hlavně jako hrdina slavné hry Edmonda Rostanda z roku 1897.

Před 185 lety, 6. 1. 1829, zemřel **Josef Dobrovský** (*1753), český jazykovědec, zakladatel slavistiky a historik.

Před 110 lety, 6. 1. 1904, se narodil **Miloš Václav Kratochvíl** (†1988), český spisovatel, filmový scenárista, dramaturg a pedagog, profesor FAMU; psal historické romány, např. *Osamělý rváč*, *Dobrá kočka, která nemlsá*, *Život Jana Amose*, *Matyášův meč*, *Král obléká halenu*, *Husitská kronika*, *Veronika*, *Evropa tančila valčík*, *Evropa v zákopech* aj.; jako scenárista spolupracoval hlavně s režisérem Otakarem Vávrou, často adaptoval vlastní předlohy (např. trilogie *Jan Hus*, *Jan Žižka*

a *Proti všem*, *Putování Jana Amose*, *Komediant*, *Veronika*, *Evropa tančila valčík* aj.).

Před 80 lety, 7. 1. 1934, se narodil argentinský spisovatel a diplomat **Abel Posse**; v letech 1990–1996 byl velvyslancem v Československu, resp. v České republice; česky vyšel jeho román *Psi z ráje*, biografie *Evita: příběh vášně a utrpení Evy Perónové* a kniha *Che Guevarův pražský příběh*.

Před 190 lety, 8. 1. 1824, se narodil anglický prozaik **Wilkie Collins** (†1889), autor románů *Žena v bílém* a *Měsíční kámen*.

Před 95 lety, 8. 1. 1919, zemřel rakouský spisovatel **Peter Altenberg** (*1859), česky mu vyšel např. výběr z díla *Minutové romány*.

Před 80 lety, 8. 1. 1934, zemřel ruský prozaik a básník **Andrej Bělýj** (*1880), autor románů *Petrohrad* a *Stříbrný holub*, novely *Kóta Letajev* nebo poémy *První setkání*.

Před 85 lety, 9. 1. 1929, se narodil **Heiner Müller** (†1995), německý dramatik, básník, spisovatel, esejista a divadelní režisér, považovaný za nejdůležitějšího německého divadelníka po Bertoltu Brechtovi; u nás jsou známy jeho hry *Pověření*, *Hamlet-stroj* nebo *Kvartet* podle Laclosových *Nebezpečných známostí*; v roce 1993 režíroval v Bayreuthu Wagnerovu operu *Tristan a Isolda* (vyšlo na DVD).

Před 65 lety, 12. 1. 1949, se narodil světově proslulý japonský prozaik **Haruki Murakami**, autor románů *Norské dřevo*, *Kafka na pobřeží*, *Afterdark*, *Konec světa & Hard-boiled Wonderland*, *Sputnik, má láska*, *Na jih od hranic*, *na západ od slunce*, *Ptačí kronika*, *1Q84* a dalších; česky vyšla také sbírka povídek *Po otřesech*; v roce 2006 dostal v Praze Cenu Franze Kafky.

Před 45 lety, 12. 1. 1969, se narodil britský prozaik **David Mitchell**; po studiích žil osm let v Japonsku, kde vyučoval angličtinu; za japonského prostředí čerpal inspiraci také pro několik svých děl; úspěšně debutoval románem v devíti povídkách *Hybatelé*, další dva romány *sencislo9* a *Atlas mraků* byly v užší nominaci na Man Booker Prize, *Atlas mraků* byl v roce 2012 zfilmován; dále vydal autobiografický román *Třináct měsíců* a historický román *Tisíc podzimů Jacoba de Zoeta*; je považo-

ván za jednoho z nejlepších anglicky píšících spisovatelů střední generace.

Před 135 lety, 15. 1. 1879, se narodila kanadská anglicky píšící spisovatelka **Mazo de la Roche** (†1961), autorka populární šestnáctidílné rodinné sagy *Jaína*.

Před 220 lety, 16. 1. 1794, zemřel anglický historik **Edward Gibbon** (*1737), autor rozsáhlého, dnes už klasického díla *Úpadek a pád římské říše*.

Před 125 lety, 16. 1. 1889, se narodil **Pavel Eisner** (†1958), český literární kritik, publicista, básník a překladatel, autor knih o češtině *Chrást i tvrz*, *Čeština poklepek a poslechem* a *Rady Čechům, jak se hravě přiučiti češtině*.

Před 325 lety, 18. 1. 1689, se narodil francouzský spisovatel **Charles-Louis de Secondat Montesquieu** (†1755), autor *Perských listů*.

Před 100 lety, 18. 1. 1914, se narodil německý spisovatel a překladatel **Arno Schmidt** (†1979), jehož dílo začalo být pro české čtenáře objevováno teprve nedávno; zatím vyšly prózy *Leviatan*, *Cesty do Weilaghiri* a *Faun*.

Před 205 lety, 19. 1. 1809, se narodil americký básník a prozaik **Edgar Allan Poe** (†1849), autor básně *Havran* či detektivních a hororových povídek *Jáma a kyvadlo*, *Zánik domu Usherů* či *Vraždy v ulici Morgue*.

Před 30 lety, 21. 1. 1984, zemřel **Alan Marshall** (*1902), australský spisovatel, publicista, cestovatel a folklorista, autor bestselleru *Už zase skáču přes kaluže*, autobiografického příběhu o onemocnění dětskou obrnou, který u nás v roce 1970 úspěšně zfilmoval Karel Kachyňa.

Před 285 lety, 22. 1. 1729, se narodil německý dramatik **Gotthold Ephraim Lessing** (†1781), autor her *Mína z Barnhelmu* a *Emilia Galotti*, jejíž inscenací bylo v roce 1783 slavnostně otevřeno pražské Stavovské divadlo.

Před 165 lety, 22. 1. 1849, se narodil švédský dramatik a prozaik **August Strindberg** (†1912), autor románů *Červený pokoj* a *Syn služky* a her *Královna Kristina*, *Slečna Julie*, *Tanec smrti*, *Hra snů* či *Strašidelná sonáta*.

Před 15 lety, 23. 1. 1999, zemřel český prozaik **Jaroslav Foglar** (*1907), „otec“ Rychlých šípů a stvořitel Stínadel (*Záhada hlavolamu* aj.).

Před 115 lety, 24. 1. 1899, se narodila **Milada Součková** (†1983), česká spisovatelka, lingvistka a literární teoretička; po roce 1945 pracovala v USA, kde po únoru 1948 zůstala, takže doma její díla

nemohla vycházet; autorka románů a próz *Odkaz*, *Zakladatelé*, *Bel canto* a dalších.

Před 140 lety, 25. 1. 1874, se narodil anglický prozaik **William Somerset Maugham** (†1965), autor románů *O údělu člověka* či *Na ostří nože*.

Před 60 lety, 25. 1. 1954, se narodil **David Grossman**, jeden z nejslavnějších současných izraelských spisovatelů; česky vyšly jeho romány *Viz LÁSKA*, *Mít s kým běžet* a *Žena prchá před zprávou* a kniha pro děti *Pohádky pro Itamara a Rut*.

Před 40 lety, 25. 1. 1974, zemřel v Paříži **Jan Čep** (*1902), český spisovatel a překladatel katolické orientace; po roce 1948 žil v exilu; psal romány, povídky i eseje, např. *Dvojitý domov*, *Vigilie*, *Letnice*, *Hranice stínu*, *Modrá a zlatá*, *Cikáni*, *Malé řeči sváteční*, *O lidský svět*, *Poutník na zemi*, *Samo-mluvy a rozhovory*, *Sestra úzkost* aj.

Před 95 lety, 27. 1. 1919, se narodila **Jiřina Hauková** (†2005), česká básnířka a překladatelka, členka Skupiny 42.

Před 75 lety, 28. 1. 1939, zemřel **William Butler Yeats** (*1865), anglicky píšící irský básník, dramatik a esejista, nositel Nobelovy ceny za literaturu za rok 1923; česky vyšel výběr z básní *Slova snad pro hudbu*, řada esejů i her.

Před 95 lety, 29. 1. 1919, se narodil slovenský spisovatel a publicista **Ladislav Mňačko** (†1994), jehož nejnámějším dílem je román *Jak chutná moc*.

Před 85 lety, 30. 1. 1929, se narodil český prozaik, básník a dramatik **Alexandr Kliment**, za normalizace postížen zákazem činnosti, autor próz a románů *Marie*, *Setkání před odjezdem*, *Hodinky s vodotryskem*, *Nuda v Čechách*, *Šťastný život* aj.

Před 85 lety, 31. 1. 1929, zemřel **Jan Karafiát** (*4. 1. 1846), český reformovaný, po roce 1918 českobratrský evangelický farář; je znám první českou původní autorskou pohádkou pro děti *Broučci: pro malé i velké děti*

z roku 1876; knihu vydal anonymně vlastním nákladem u Václava Horkého, po 17 letech byla objevena spisovatelem Janem Herbenem; autorská práva na knihu odkázal Karafiát Českobratrské církvi evangelické, která díky tomuto štědrému daru mohla sponzorovat vydávání bible a církevních tisků; Karafiát dále vydal knihy pro děti a mládež *Broučkova pozůstalost*, *Karafiátova čítanka* a *Kamarádi*; kromě toho vydal stručný katechismus, homilie, kázání, pětidílné *Paměti*, věnoval se poezii i publicistice a revidoval *Bibli králickou*.

DOTAZ: Máte ráda anglické detektivky?

ODPOVĚĎ: Protože čtu detektivky pomalu, libuji si v prostředí, do kterého jsou zasazeny a zajímám se o osobnosti detektivů. Jeden z obvyklých vzorců – uzavřená skupina lidí ze střední a vyšší anglické společnosti –, který zavedla Agatha Christie, se stal šablonou pro mnoho dalších spisovatelů. Tento typ detektivky mám ráda proto, že připomíná šachovou hru. Uzavřená skupina poskytuje jistotu, že detektiv i čtenář mají všechny informace na dosah. Jak často jsou však oba nakonec překvapeni!

Jiným vzorcem je široce otevřená venkovská společnost. Taková detektivka se čte jako cestopis – postupně se setkáváme s jednotlivými postavami a situacemi. Venkovský život je obklopen určitou romantikou, to vysvětluje popularitu televizních příběhů „Midsomer Murders“ (*Vraždy v Midsomeru běží už několik let v televizi Prima – pozn. red.*), které jsem sice nikdy nečetla, ale ráda se na ně dívám v televizi.

Populární jsou detektivky z univerzitního prostředí. O to se zasloužila hlavně Dorothy Sayers, která zaujímá přední místo mezi autory tohoto žánru. Velice ráda mám detektivky antropologické, zasazené do odlehlých míst – třeba do Austrálie, o které píše Arthur Upfield. Jeho knihy jsem přečetla všechny postupně tak, jak vycházely, a po návštěvě Austrálie jsem se k nim znovu vrátila. Nebo detektivky z Botswany od Alexandra McCall Smithe.

Problém etnických menšin ve městech může být zajímavý, ovšem pokud není řešen šablonovitě. Proto mám ráda Sarah Paretsky, jejíž příběhy se odehrávají v dnešním Chicagu.

Čtenáři, kteří čtou pomalu, mají také rádi příběhy zasazené do minulosti, například ty ze staré Číny, které píše Van Gulik, nebo příběhy středověké z autorské dílny Ellis Peters.

Všem detektivům to dobře myslí. Někteří jsou si toho pouze vědomi, jiní se otevřeně vytahují. Lord Peter Wimsey (Dorothy Sayers) je tak vzdělaný, že bych si nikdy netroufla s ním navázat konverzaci. Jen ho sleduji zpovzdálí. Nedivím se, že jeho budoucí žena si ho zprvu odmítala vzít. Život s ním nemohl být snadný.

Nemám ráda Sherlocka Holmese (Arthur Conan Doyle), i když knihy o něm ráda čtu. Je mi trapné, jak zachází se svým spolupracovníkem Dr. Watsonem. Očividně si nepřipouští, že by mu za své úspěchy něco dlužil. Také Poirot (Agatha Christie) je domyšlivý, ale neponižuje druhé. Pouze svou sebechválou zesměšňuje sám sebe. Mám ho docela ráda, ale moc bych se s ním nekamradila.

Miss Marples (Agatha Christie) je něco úplně jiného. Důvěřuji jí jako své starší přítelkyni a vážím si našeho přátelského vztahu. Má ráda ruční práce a s každým člověkem umí promluvit. Je spolehlivá a zároveň skromná.

Australské příběhy s detektivem jménem Bony (Arthur Upfield) bych možná přečetla i potřetí, protože v nich lze najít stále něco nového. Bony je nepředvídatelný, svou práci opírá o zdravý rozum a životní zkušenosti domorodce z australského buše. Přátelství s ním by asi nebylo snadné – jsme přece jen úplně odlišní. Judge Dee z detektivek Van Gulika je také osoba, na kterou se dívám s odstupem. O to zajímavější jsou jeho příběhy. Cadfael (Ellis Peters) z anglického středověku je zároveň světec i svěťák. Než vstoupil do kláštera, bojoval v křížáckých válkách. Používá zdravý rozum a životní zkušenosti. Pociťuji k němu úctu. Kdybych byla mužem, asi bych chtěla být jako on.

Hrdinka Chicagských detektivek V. I. Warshawski (Sarah Paretsky) je mi naopak blízká a srozumitelná. Jako dcera italské matky a polského otce narozená v Chicagu je typickou členkou „druhé generace“ přistěhovačů. Život nemá snadný, ale v práci je velice schopná. S elánem typickým pro tuto mladou generaci se pouští do nebezpečných situací. Mám o ni starost, jako by to byla moje dcera.

A poslední z mých oblíbených detektivů je Precious Rabotswe (Alexander McCall Smith) z Botswany. Identifikuji se s ní v sesterském vztahu nejenom proto, že obě máme to, čemu se v Botswaně říká „tradiční“ postava, ale také pro její povahu. Má ke všemu kladný vztah a své případy řeší intuicí, pílí a zdravým rozumem. Na rozdíl ode mne nikdy nespěchá. Když je horko, sedne si do stínu a pije čaj. Její svět je plný jasu. Je schopna pachateli odpustit a neohlásit ho policii, pokud má za to, že „už byl dost potrestán“.

Tak to je můj svět detektivů, detektivek a jejich autorů.

Berlínská státní knihovna letos uspořádala ojedinělou výstavu – 500 let arménského knihtisku, na níž byla představena díla arménského „Gutenberg“ Yakoba Megaparta. Arménské tisky si získaly rychle oblibu, protože poskytovaly už v 16. století útěchu, rozptýlení a nabízely také kus domova svým čtenářům. Arméni v minulosti neustále bojovali za svůj stát a knihy představovaly arménské náboženské a kulturní dědictví. V temném 16. století bylo vyplněno mnoho klášterů a nenahraditelně zničeno tisíce rukopisů – proto bylo zavedení knihtisku v Arménii přivítáno pozitivně i ze strany arménské apoštolské církve. Arméni se stali průkopníky knihtisku na tehdejší Východě a i to sehrálo svoji roli, když UNESCO udělilo Jerevanu titul Světové město knihy. Berlínská knihovna má bohatý fond arménských vzácných tisků díky cílené akvizici. (*Bibliotheks Magazin – No. 2/2013, s. 47–52*)

Univerzitní knihovna Univerzity Mateja Bela na Slovensku se rozhodla přijmout svým uživatelům využívání služeb zavedením mobilní verze online katalogu pro chytré telefony. Jde o samostatnou aplikaci určenou pro smartfony, využívající téměř všechny funkce klasického online katalogu dostupného přes osobní počítač. Katalog si mohou zájemci zpřístupnit v mobilním telefonu třemi způsoby: naskenováním QR kódu přes mobilní zařízení pomocí aplikace na čtení QR kódů, načtením URL adresy <http://www.library.sk/arl-umb/> přes prohlížeč v mobilu nebo zpřístupněním online katalogu přes webovou stránku knihovny. Úvodní stránka mobilního katalogu poskytuje vyhledávání, čtenářské konto, nejčastější otázky FAQ a kontakty. Aplikace nabízí možnost volby i anglického jazyka a funkci přepnutí zobrazovací verze do klasického rozhraní online katalogu přes osobní počítač. Podstatná změna ve srovnání s klasickým online katalogem je v tom, že v této verzi se dá vyhledávat jen v jednom zdroji! (*Bibliotheca Universitatis – 9. ročník, č. 1/2013–2014, s. 16–17*)

V Dánsku jsou velmi populární samoobslužné knihovny, více než 180 ze 450 jich funguje jako otevřené knihovny. První takovou byla knihovna v Silkeborgu na Jutském poloostrově v roce 2004. Obec musela

ušetřit náklady a rozhodla se, že knihovny otevře všem zájemcům, kteří se v ní budou obsluhovat sami v libovolném čase. Dánská agentura pro kulturu zafinancovala tento pilotní projekt, který se rychle rozšířil do celého Dánska a získal si velkou oblibu. Přístup do otevřené knihovny mají čtenáři s kartou s vestavěným čipem RFID pro ověření uživatele. Zpočátku se otevřené knihovny uplatňovaly ve venkovských oblastech, ale dnes už si mohou čtenáři otevřít svoji knihovnu i v Aarhusu nebo Kodani. Zkušenosti ukazují, že místní komunity se dobře starají o „svoji“ otevřenou knihovnu a smysl pro odpovědnost je velmi vysoký i mezi dětmi a mládeží. Odborníci se oprávněně obávají, že v rámci úspor dojde k rušení pracovních míst v knihovnách a omezení knihovnických služeb kvalifikovaného personálu, jako se tomu již stalo na mnoha místech Dánska. (*Scandinavian Public Library Quarterly – Vol. 46, No. 3/2013, s. 35–37*)

Knihovna Univerzity v Lipsku letos ukončila projekt, který měl navrátit neoprávněně získané knihy původním majitelům a tyto dokumenty byly identifikovány jako nacistické kořisti. Z přibližně 6000 svazků, které byly díky projektu identifikovány, bylo původním majitelům vráceno přibližně 160 knih. Vyhledávání majitelů knih je velmi problematické a určení oprávněných dědiců je často nemožné. Přesto se podařilo navrátit část knih srbského vydavatele Geca Kona do Národní knihovny Srbska a významná umělecká sbírka spisovatele, sběratele umění a milovníka hudby Fernanda Raoula Jellineka – Mercedes se vrátila jeho dědicům. Jeho vzácná a obsáhlá knihovna je dnes z velké části umístěna v Essenu, po invazi Němců do Rakouska v roce 1938 byla tato knihovna rozkradena, protože byl žid a v roce 1939 spáchal sebevraždu. Na knihovnu se vztahovaly restituční nároky již v roce 1945, ovšem ze známých historických důvodů v poválečném Německu nebyla restituční skutečně, řada vzácných knih našla cestu do lipské knihovny v roce 1956 nákupem u známého antikváře Hiesemanna a teprve dnes se knihy vrací oprávněným dědicům. (*Das Magazin der Bibliotheken in Sachsen, Jg. 6, Nr. 3/2013, str. 116*)

Úplný přehled novinek najdete na adrese
http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php?page=09_Okn/Prirustky.htm

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

ALA glossary of library and information science / ed. by Michael Levine-Clark and Toni M. Carter. 4th ed. [Slovník knihovnické a informační vědy.] Chicago: American Library Association, 2013. viii, 280 s. ISBN 978-0-8389-1111-2 Ka 39.550

Évaluer la bibliothèque / sous la direction de Valérie Alonzo et Pierre-Yves Renard. [Hodnocení knihovny.] Paris: Electre, 2012. 186 s. : il., grafy, tabulky. Bibliothèques. ISBN 978-2-7654-1373-8 Kf 39.490

GRUSZKA, Zbigniew. Przegląd biblioteczny : monografia. [Knihovnický přehled : monografie.] Warszawa: Wydawn. SBP, 2012. 291 s. : il., grafy, tabulky. Nauka, Dydaktyka, Praktyka. Kdb 39.536

MELLING, Maxine and Margaret WEAVER, ed. Collaboration in libraries and learning environments. [Spolupráce vysokoškolských knihoven s vysokými školami.] London: Facet, 2013. xx, 198 s. : il., grafy, tabulky. ISBN 978-1-85604-858-3 Tb 39.556

WOJCIECHOWSKI, Jacek. O bibliotekach po mojemu. [O knihovnách jak je vidím já.] Warszawa: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, 2012. 203 s. ISBN 978-83-61464-50-1 Kr 39.538

Organizace knihovních fondů

MULLEN, Laura Bowering. Open access and its practical impact on the work of academic libraries : collection development, public services, and the library and information science literature. [Otevřený přístup a jeho praktický dopad na práci akademických knihoven. Rozvoj fondu, veřejné služby a knihovnická a informační vědecká literatura.] Oxford: Chandos, 2010. xiii, 240 s. Chandos information professional series. ISBN 978-1-84334-593-0 Oaagb 39.526

SMALLWOOD, Carol and Elaine WILLIAMS. Preserving local writers, genealogy, photographs, newspapers, and related materials. [Zachování místních spisovatelů, genealogie, fotografií, novin a souvisejících materiálů.] Lanham: Scarecrow Press, 2012. xi, 344 s. ISBN 978-0-8108-8358-1 Oib 39.542

STEPHENS, Annabel K., ed. Public library collection development in the information age. [Rozvoj fondů veřejných knihoven v informačním věku.] Boca Raton: CRC Press, [2012?]. 211 s. ISBN 978-0-7890-1336-1 Oa 39.562

Sítě knihoven

DUDLEY, Michael, ed. Public libraries and resilient cities. [Veřejné knihovny a neklidná města.] Chicago: American Library Association, 2013. xvi, 175 s. : il. ISBN 978-0-8389-1136-5 Tee 39.507

FORTE, Eric and Michael R. OPPENHEIM, ed. The basic business library : core resources and services. 5th ed. [Základy ekonomické knihovny. Hlavní zdroje a služby.] Santa Barbara: Libraries Unlimited, 2012. xi, 227 s. ISBN 978-1-59884-611-9 Td 39.548

KHEL, Richard, Blanka VORLÍČKOVÁ, Romana HENYCHOVÁ. Osobní knihovna Jaroslava Ježka. Praha: Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, 2012. 207 s., xvi s. obr. příl. : il., portréty, faksim., noty. Osobní knihovny. ISBN 978-80-7080-840-5 Tp 39.532

Služby knihoven

EVANS, Christophe. Lectures et lecteurs à l'heure d'Internet : livre, presse, bibliothèques. [Čtení a čtenáři v době internetu : kniha, tisk, knihovny.] Paris: Electre, 2011. 255 s. : il., grafy, tabulky. Bibliothèques. ISBN 978-2-7654-1000-3 Sf 39.488

SCHULL, Diantha Dow. 50+ services : innovation in action. [Služby pro seniory : inovace v akci.] Chicago: American Library Association, 2013. xxvii, 335 s. ISBN 978-0-8389-1119-8 Sbd 39.505

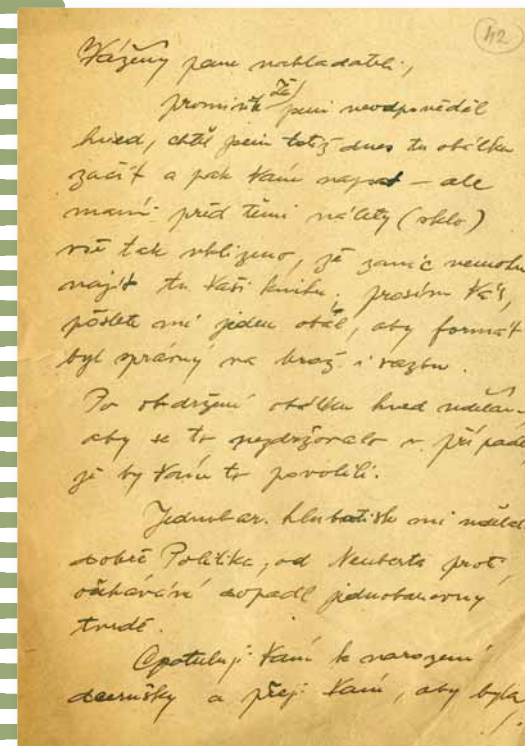
KNIHOVĚDA

BÁEZ, Fernando. Obecné dějiny ničení knih : od sumerských tabulek po digitální éru. Brno: Host, 2012. 597 s. : il. ISBN 978-80-7294-697-6 Xa 39.541

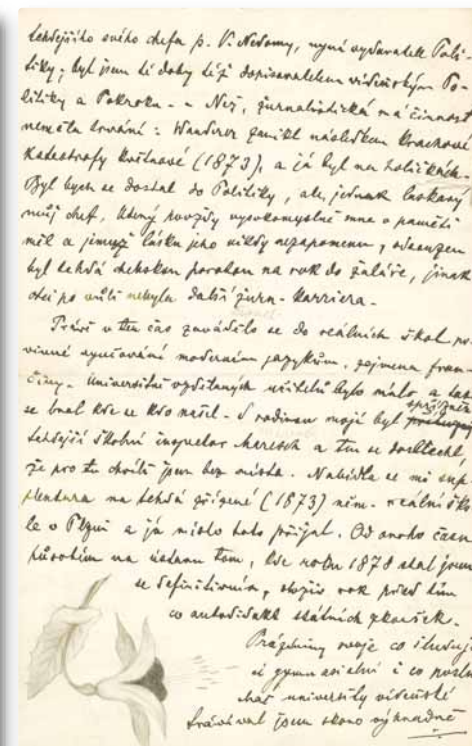
Kniga : issledovanija i materiály : sbornik 98–99. [Kniha : výzkumy a materiály. Sborník 98–99.] Moskva: Nauka, 2012. 231 s. : il., grafy, tabulky. ISBN 978-5-02-037-549-9 Xa 39.566

Sborník pro exlibris a drobnou grafiku 2012 / redakce Milan Humplík. Praha: Spolek sběratelů a přátel exlibris, 2012. 66 s. : il., portréty, faksim. ISBN 978-80-904444-5-4 Xab 9.560/B

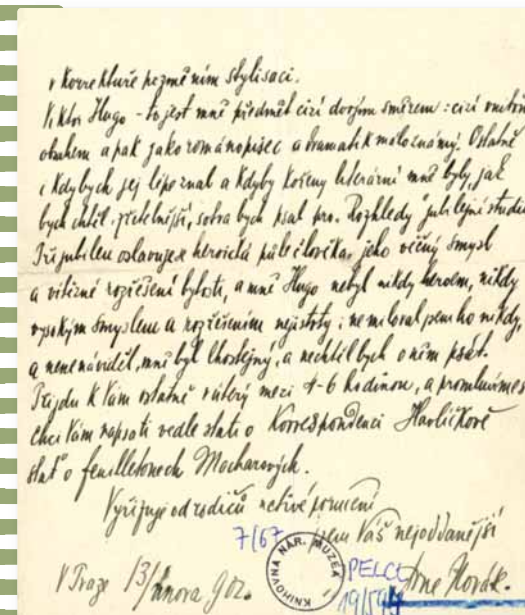
Z TAJEMSTVÍ KNIHOVNY NÁRODNÍHO MUZEA

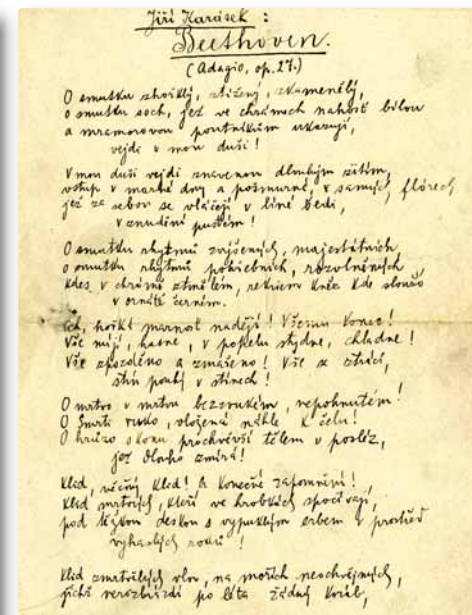
Dopis Zdeňka Buriana z 9. 4. 1945
 nakladateli Vilému Šmidtovi

Z dopisu Karla Klostermanna Aloisi Chválovi
 z 5. 1. 1891

Dopis Arna Nováka z 13. 2. 1902
 nakladateli Josefu Pelclovi

Rukopis Jiřího Karáska ze Lvovic
 z nakladatelského archivu Josefa Pelcla

SRDEČNĚ ZVEME NA VÝSTAVU

Každému knihovníkovi svého **Čtenáře!**

ze současnosti a historie časopisu Čtenář
– měsíčníku pro knihovny,

která se uskuteční
ve **Středočeské vědecké knihovně v Kladně**
ve dnech **9. 1. – 18. 2. 2014**

Středočeská vědecká knihovna v Kladně završila rokem 2013 dvacet let vydávání celostátního oborového časopisu Čtenář: měsíčník pro knihovny. Celkově se jednalo o 65. ročník jeho existence. Výstava provede zájemce současností a historií časopisu až po jeho samé počátky, zaměřena bude ale také na proces vzniku tištěného periodika či ukázky dalších časopisů pro knihovny a širší čtenářskou veřejnost.

